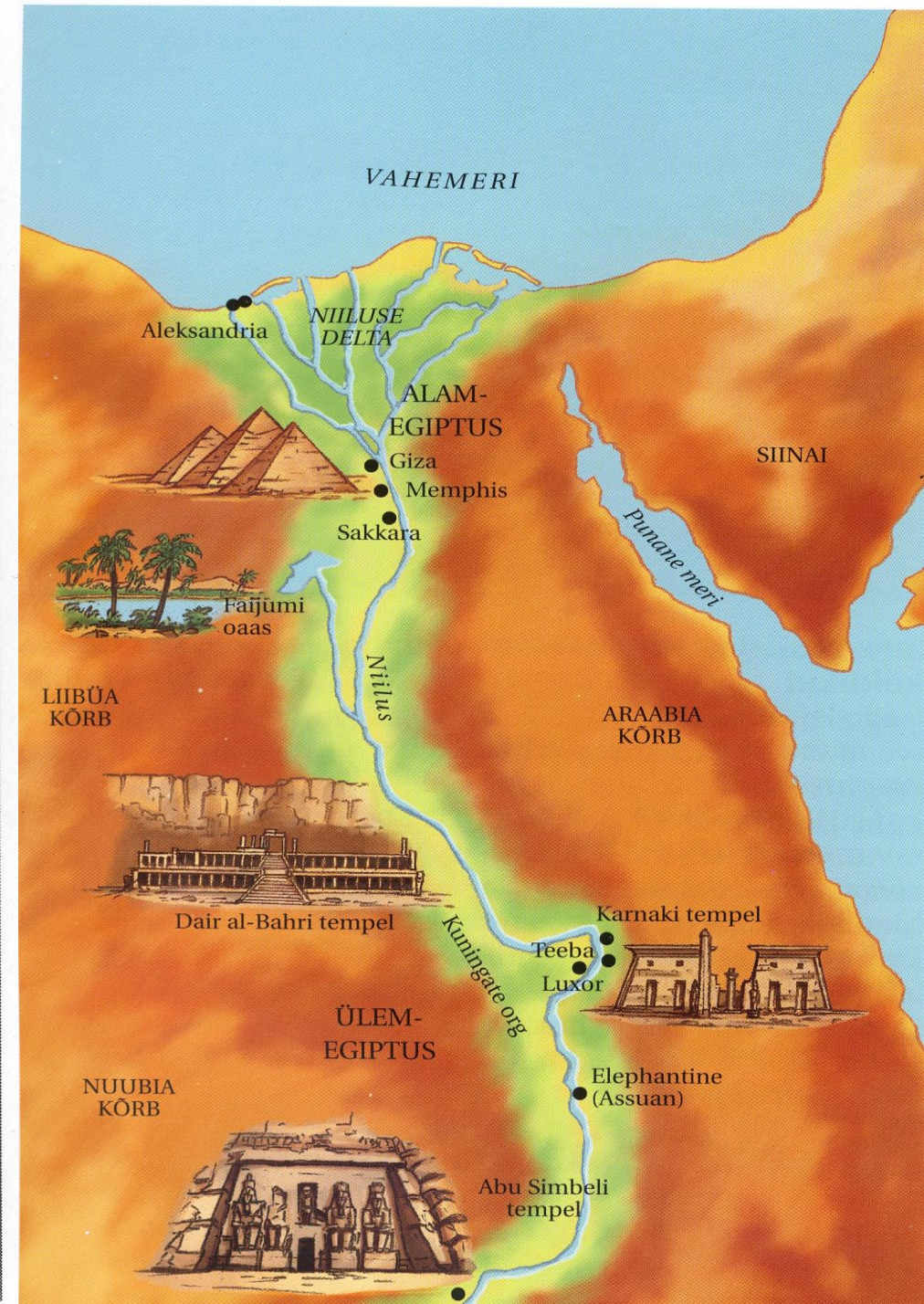
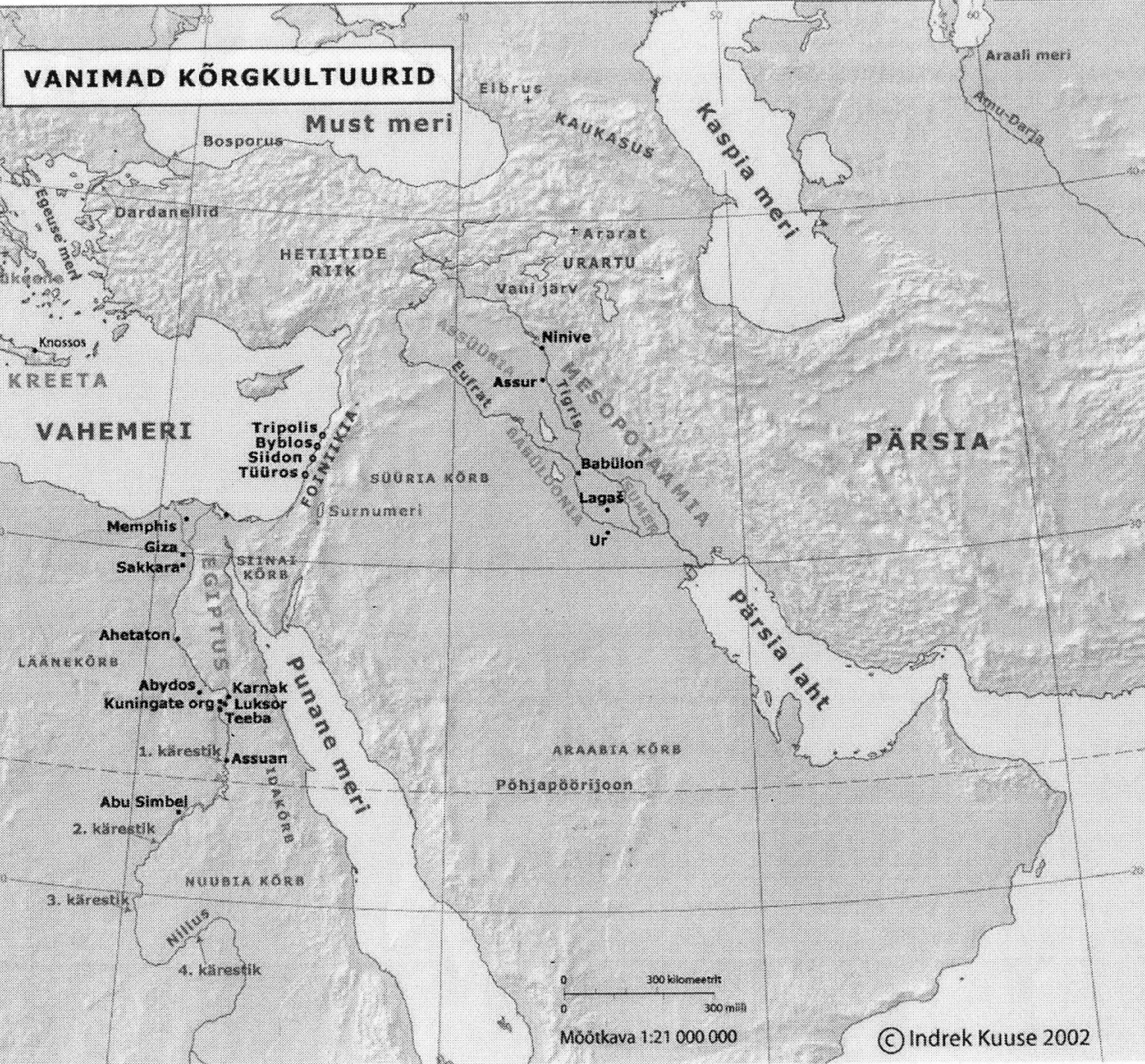

EGIPTUS

ARHITEKTUUR

MILLAL?

AEG JA PERIODISEERING

- 4 at eKr Niiluse ääres tekkis palju omavahel sõdivaid väikeriike
- u. 3000 a. eKr vallutas Lõuna riik(Ülem-Egiptus) Põhja riigi(Alam-Egiptus) – tekkis ühtne Egiptuse riik
- 4. saj vallutavad Egiptuse kreeklased; aastal 30. vallutavad selle viimase kreeklaste koloonia roomlased

1. VANA RIIK 2850 – 2052 eKr

Valitsesid vaaraod Džoser, Snofru, Hufu (Cheops), Hafra (Chephren), Menkaura (Mykerinos)

2. KESKMINE RIIK 2052 – 1570 eKr

3. UUS RIIK 1570 – 715 eKr

Egiptuse suurima võimsuse aeg. Vaaraod Echnaton (Amanhotep IV), Tutanchamon, Ramses II

ÜLDISELOOMUSTUS

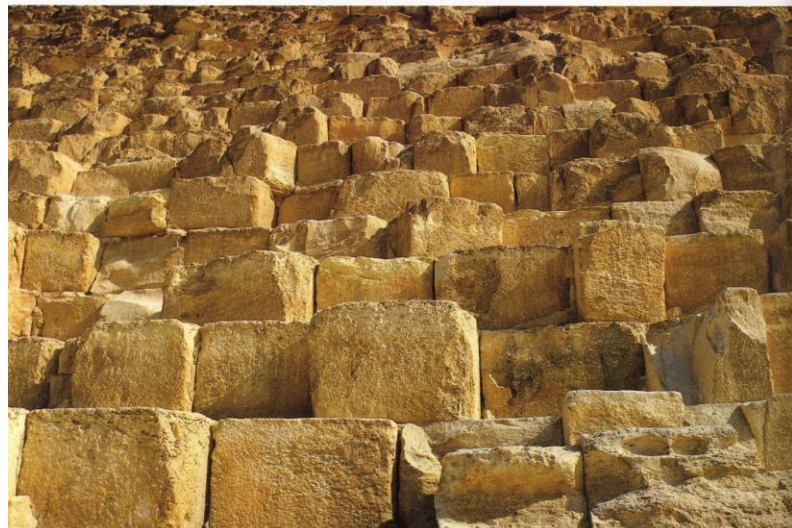
- Tugev omapära, iseseisvus
- Konservatiivsus
- Painajalik järjepidevuse ja jäävuse taotlus. Jäigad muutuste suhtes

Platon 4 saj. eKr öelnud, et „10 000 aastaga ei ole Egiptuse kunstis midagi muutunud. Et muutused on Egiptuses ebaseaduslikud“

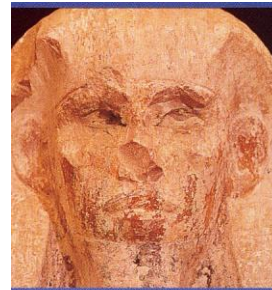
- Egiptuse kunst on intellektuaalne/kontseptuaalne ja vähem visuaalne

Egiptus andis esimesena maailmas:

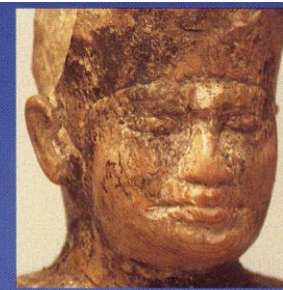
monumentaalse kivist arhitektuuri

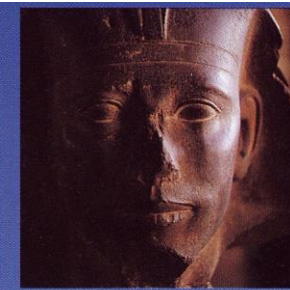
portreeskulptuuri

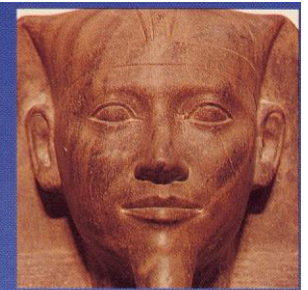
Džoser

Hufu (Cheops)

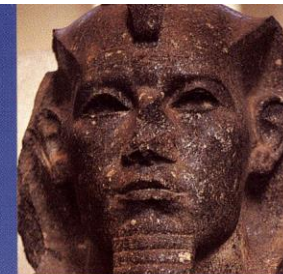
Džedefra

Hafra (Chephren)

Senusert III

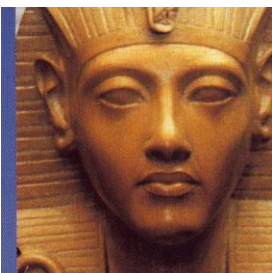
Amenemhet III

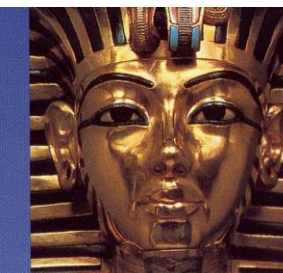
Hor

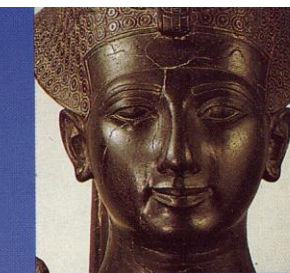
Sobekemsaf I

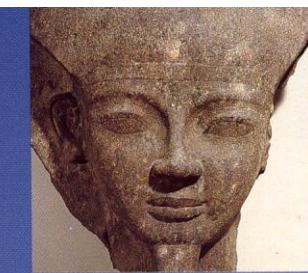
Ehnaton

Tutanhamon

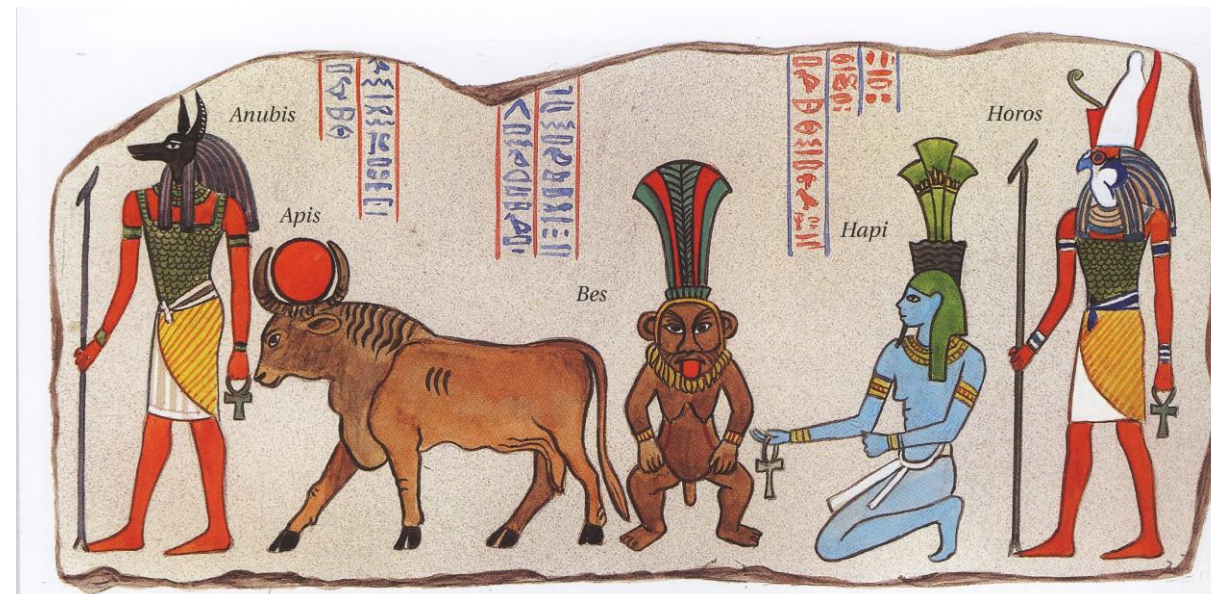
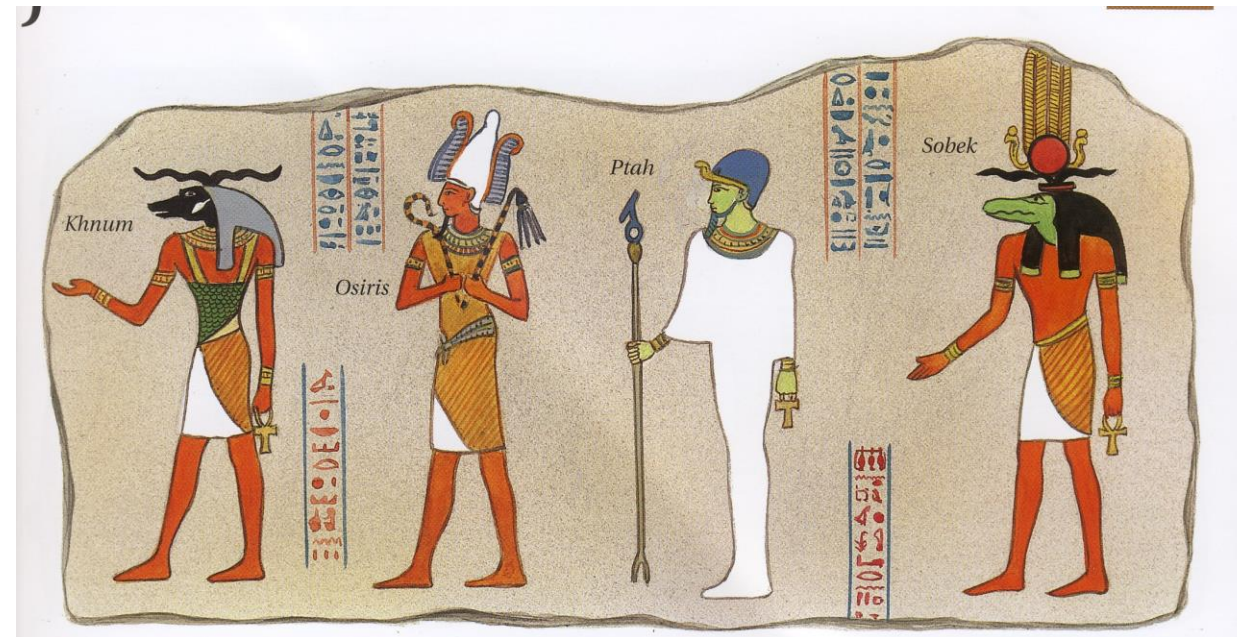
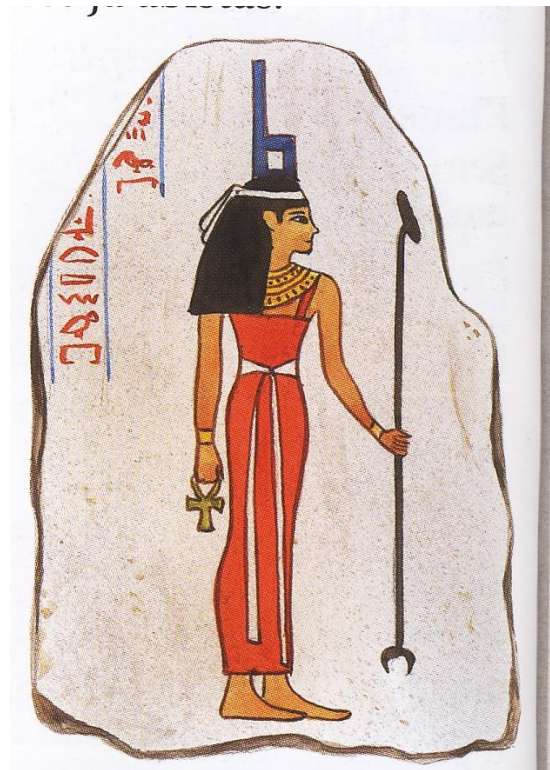
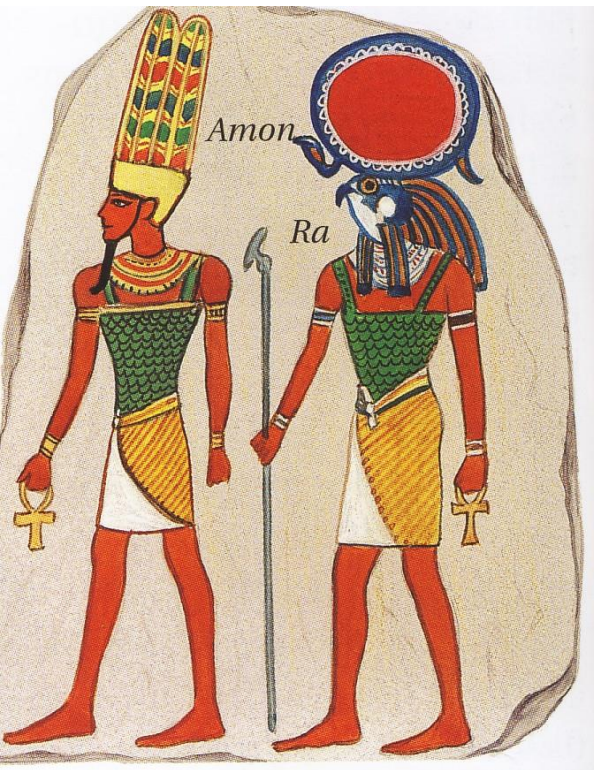
Ramses II

Ramses VI

MIDA USKUSID KUIDAS MAAILMA NÄGID

- Religioon – üle 5000 jumala

Vaarao jumalikustamine !!!

Usk hauatagusesse elusse!!!

Vaarao:

- oli jumal-kuningas (tõlkes „suur maja“)
- Vaarao võimu kaitsjaks kullipeaga HOROS
- Vaarao isa oli surnuteriigi valitseja OSIRIS

Usuti, et pärast surma peavad kõik inimesed Osirise ees vastust andma

- Usuti, et vaarao on - eluajal Horos
 - pärast surma saab temast Osiris

USK HAUATAGUSESSE ELUSSE – uskused, et mitte ainult vaaraol, ka tavalistel inimestel on võimalus teispoolses elada

Uskused, et inimene koosneb mitmest osast, mis surres üksteisest eralduvad:

- Käega katsutav **KEHA**
- **NIMI**
- **KA** – elujõud (mittefüüsiline energia, mis asus kehas ja mida päriti põlvest põlve
(Vaarao elujõud pärines esimesest vaaraost, kes sai oma elujõu otse jumalalt))
- **BA** – „isikupära“; individuaalne mina; mõju, mis inimesel oli tema kaaslastele

Surres eraldati KA ja BA ning viimasest sai iseseisev olend(linnuke), kes lendas taevasse.

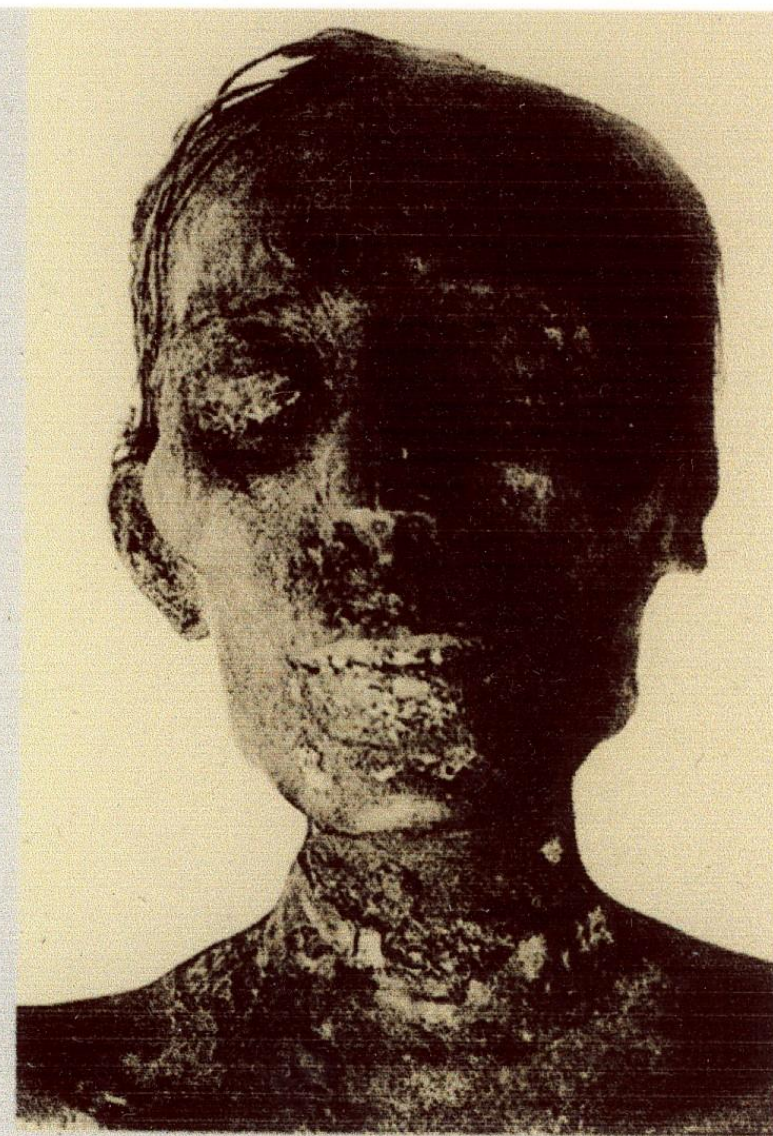
Terviklik inimene sai taaselustuda ainult siis, kui ta oli naasnud mumifitseeritud kehasse, KUS OOTAS KA.

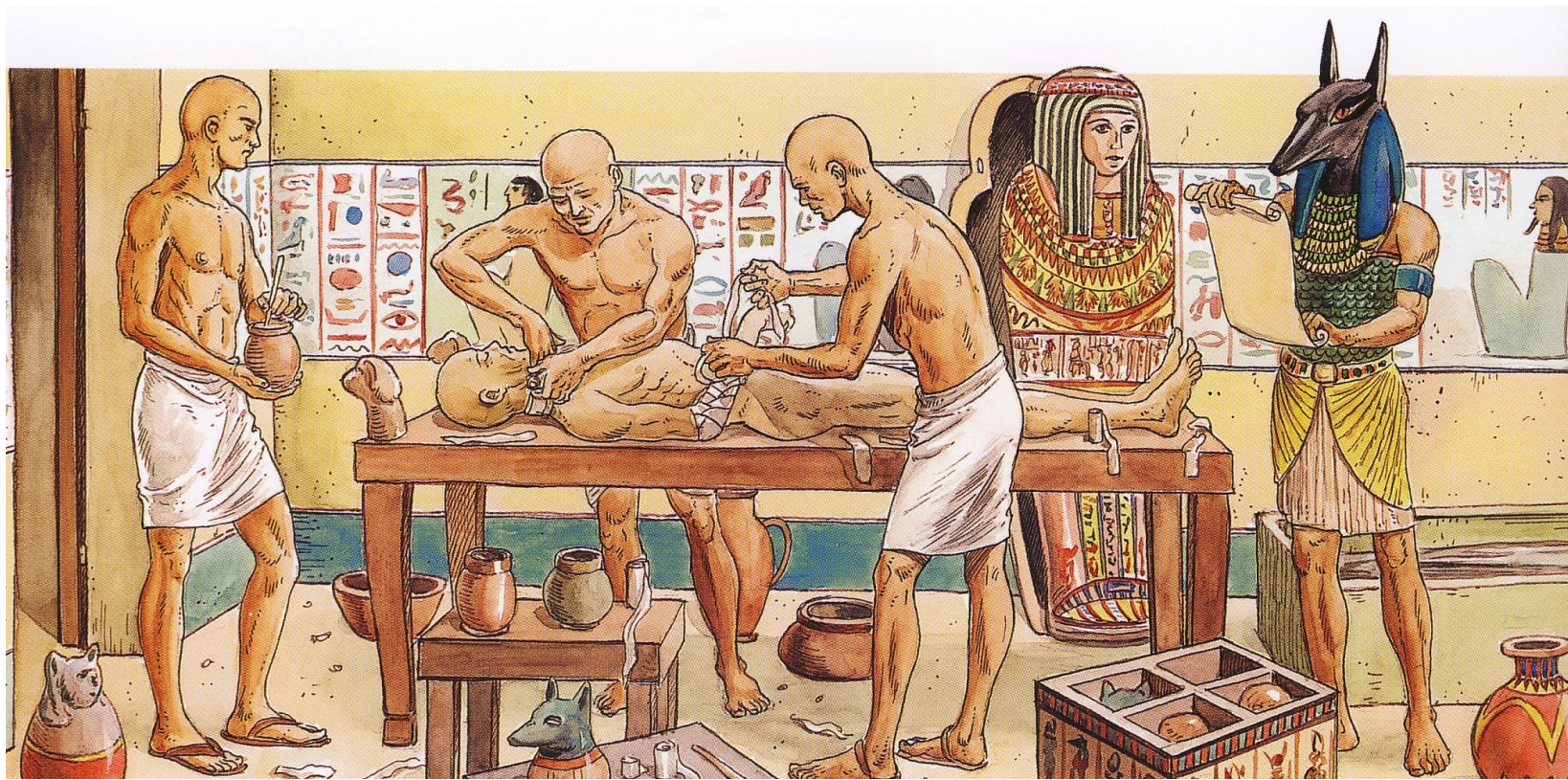
Thutmosis I

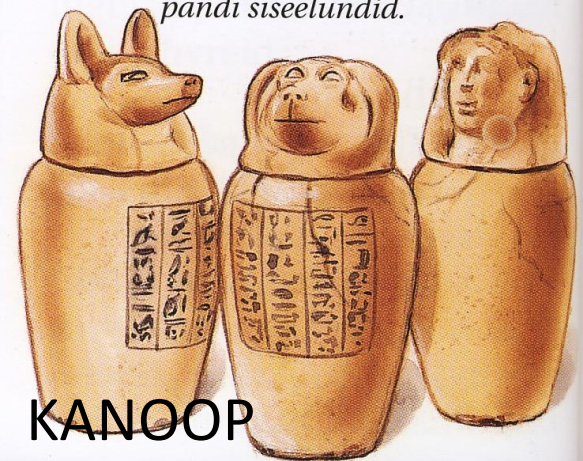
Thutmosis II

Thutmosis IV

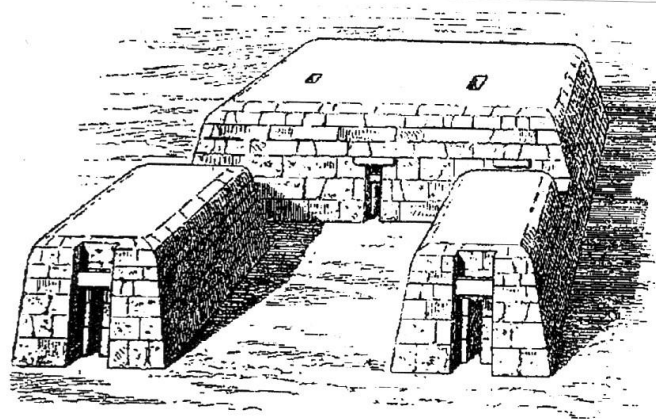
Kaanega vaasid, millesse
pandi siseelundid.

SARGAD

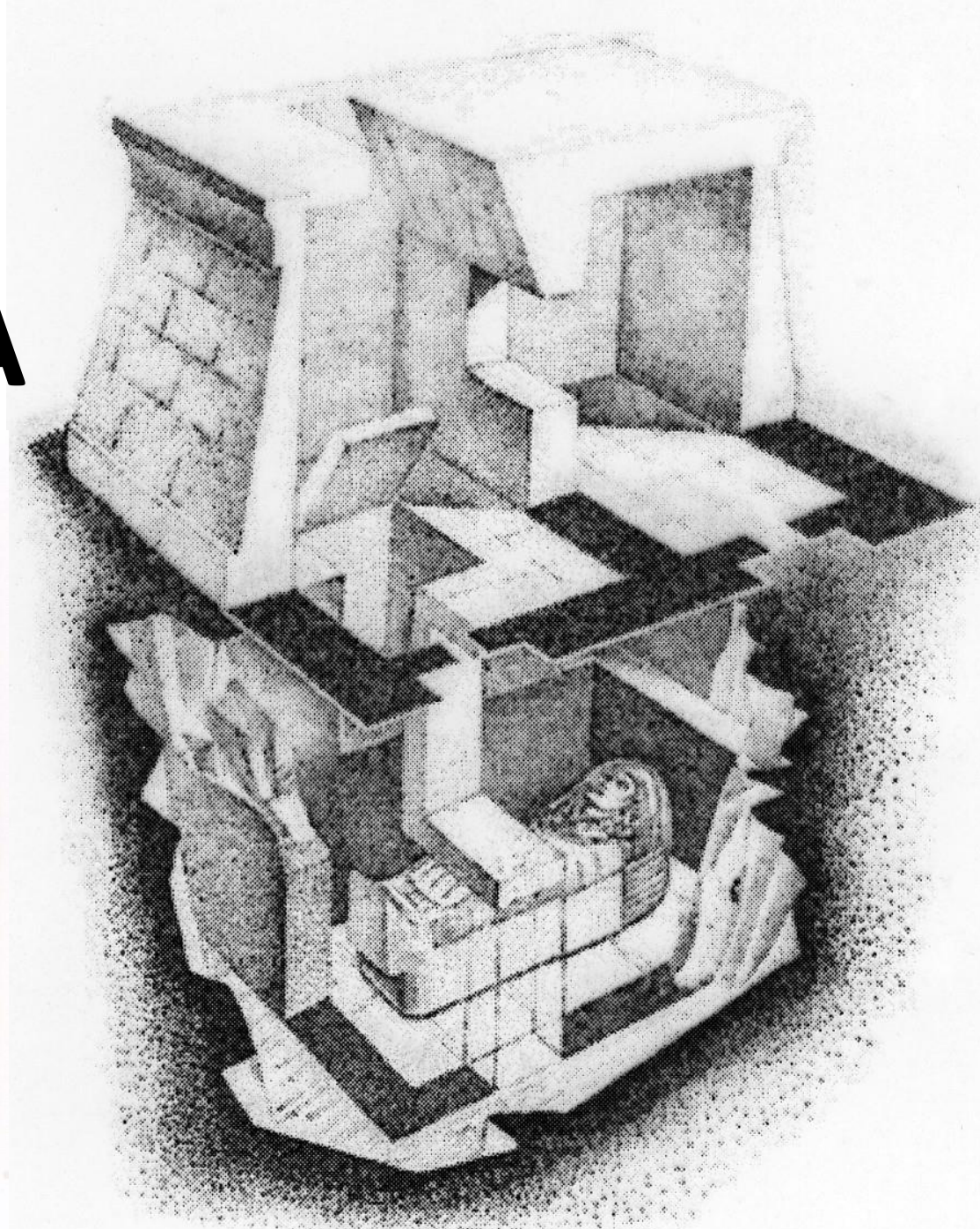
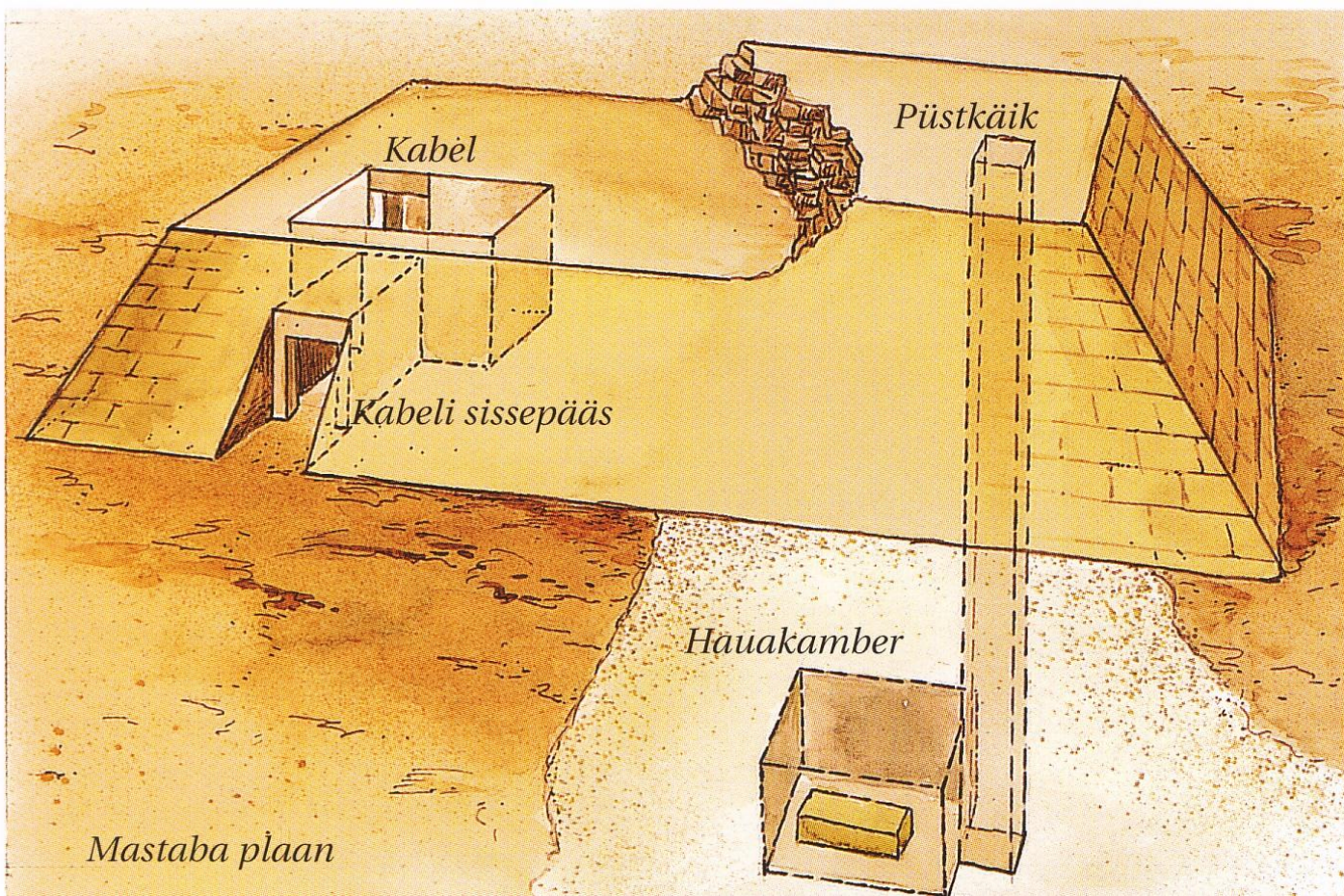

KANOOP

haudehitis ehk mastaba

MASTABA

Astmikpüramiid

Murdpüramiid

Klassikiline püramiid

105 m

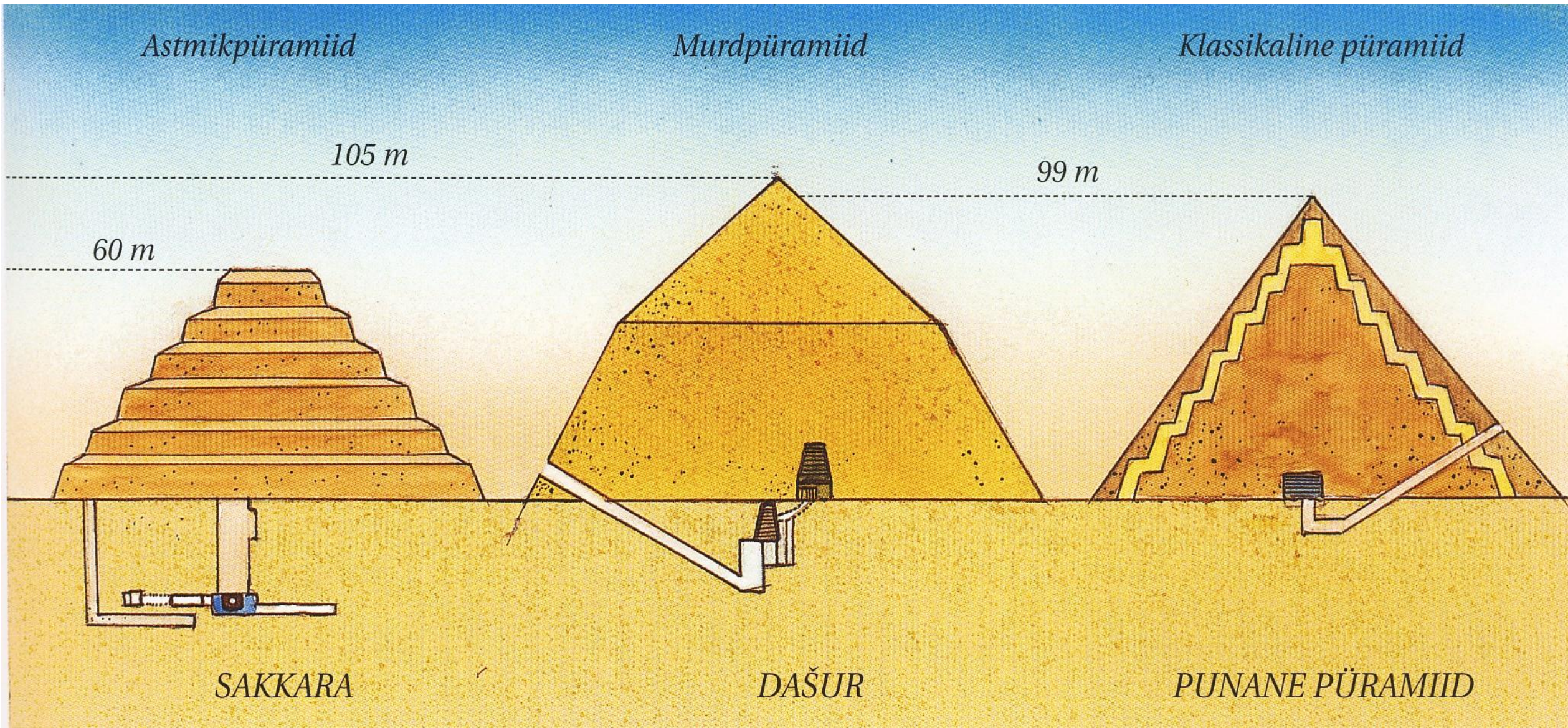
99 m

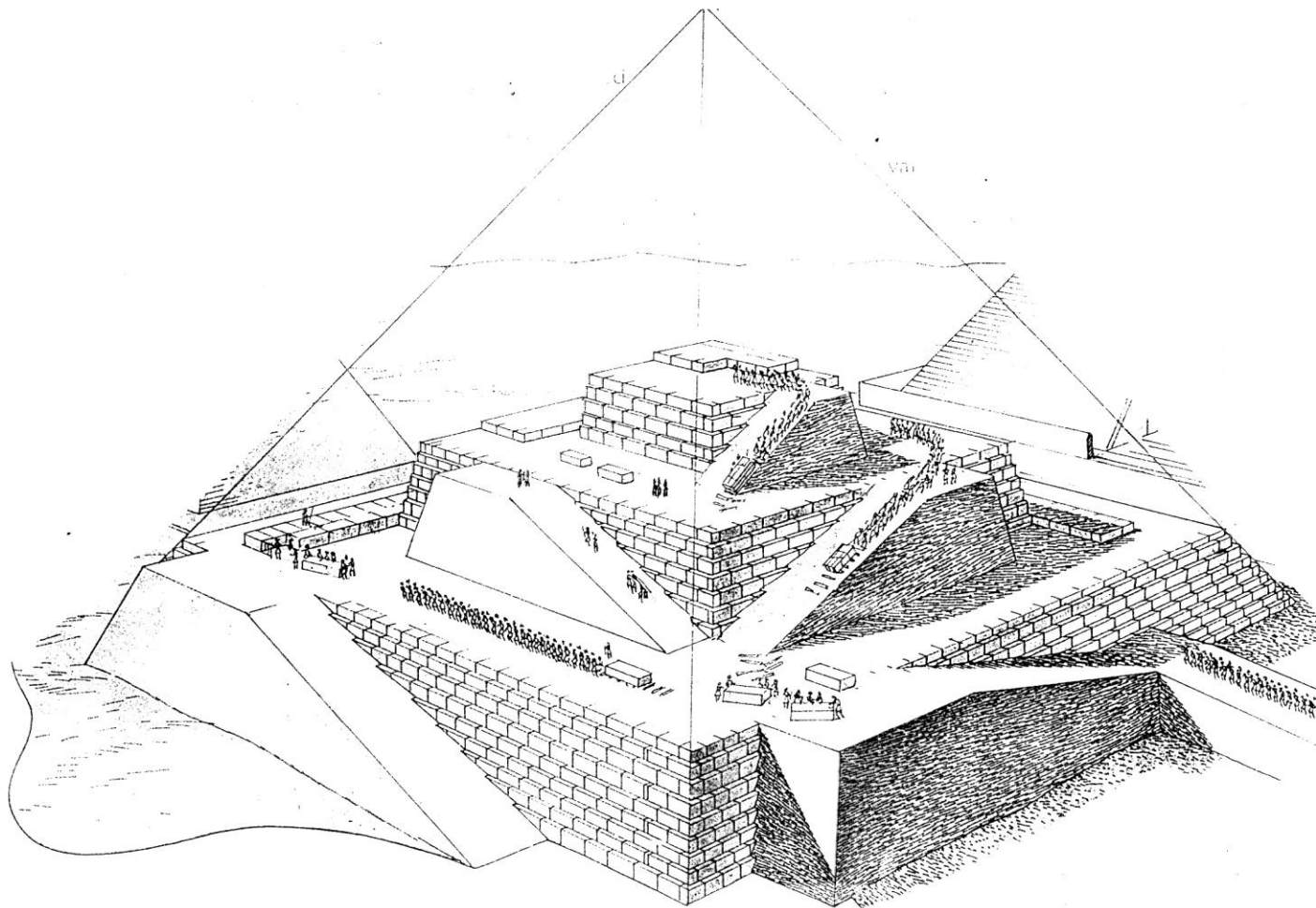
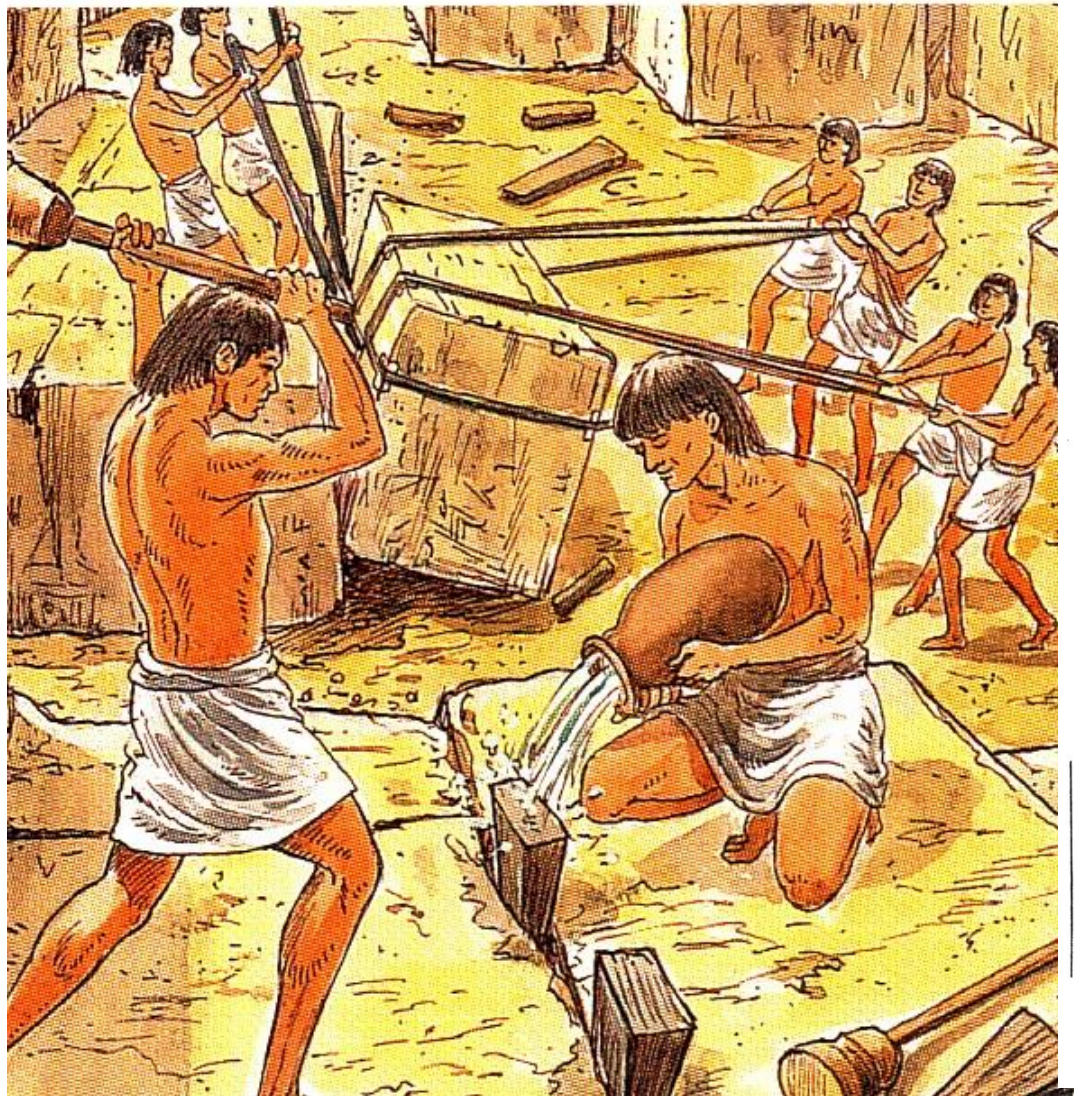
60 m

SAKKARA

DAŠUR

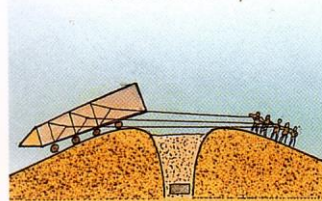
PUNANE PÜRAMIID

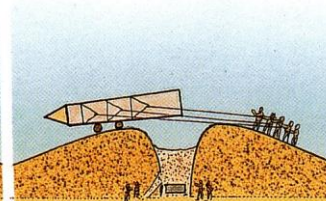

EGIPTALESED EI TUNNE RATAST

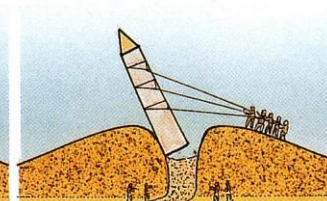
*Kelgule tõstetud obelisk
veetakse augu juurde,
kus ta peab püsti seisma
hakkama.*

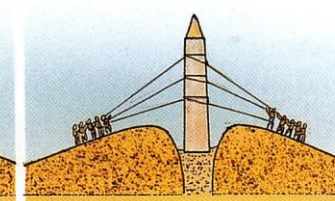
*Obeliski vastuvõtmiseks
oli juba valmis seatud
liivaga täidetud
"kaev".*

*Sedamööda kuidas
obelisk auku vajus,
vajus liiv kaevu alumisest
osast välja.*

*Siis tõmmati kindlalt
seisma jäänud obelisk köite
abil täpselt püstisesse
asendisse.*

DŽOSERI ASTMIKPÜRAMIID SAKKARAS

Ehitaja: Džoser ja IMHOTEP

Alus: 121x109m; kõrgus: 60m

Astmikpüramiid oli mastaba edasiarendus.

Imhotepi istuv pronkskuju hilisperioldist, tema põlvil on avatud papüüruserull. Kairo, Egiptuse Muuseum

Imhotep on kõige kuulsam Džoseri peaarhitektina ja õigupoolest on ta üks väheseid Egiptuse arhitekte, keda me teame nimepidi. Väga targa ja õpetatud mehena oli ta ka tunnustatud kirjutaja, nõunik, arst, preester ja astronoom, kes hiljem kuulutati jumalaks. Hilisperioldil ja antiikajal kummardati teda kui ehituse- ja meditsiini-jumalat, teda samastati ka Kreeka meditsiinijumala Asklepiosega. Imhotepi jüngrid käisid palverännakul Saqqaras, kuhu ta pidi olema maetud (ehkki tema hauda pole teada), ja töid talle pühendus-ohvreid, enamasti mumifitseeritud iibiseid – linde, keda seostati tema ning kirja-, tarkuse- ja õpetatuse-jumala Thotiga. Professor W. B. Emery leidis pühade loomade nekropolist astmikpüramiidi kompleksi kirdeservast tuhandeid savianumais maetud iibiseid.

Lõunahauast viib järsk
kaldkäik rea väikeste peenelt
kaunistatud kambriteni, mis
on kehvast olukorras.
Tõenäoliselt on seal kuninga
sisikonna matmispaik.

Surnutempel ja kuninga
serdab

Ala astmikpüramiidist
põhjapool alles ootab
väljakaevamist.

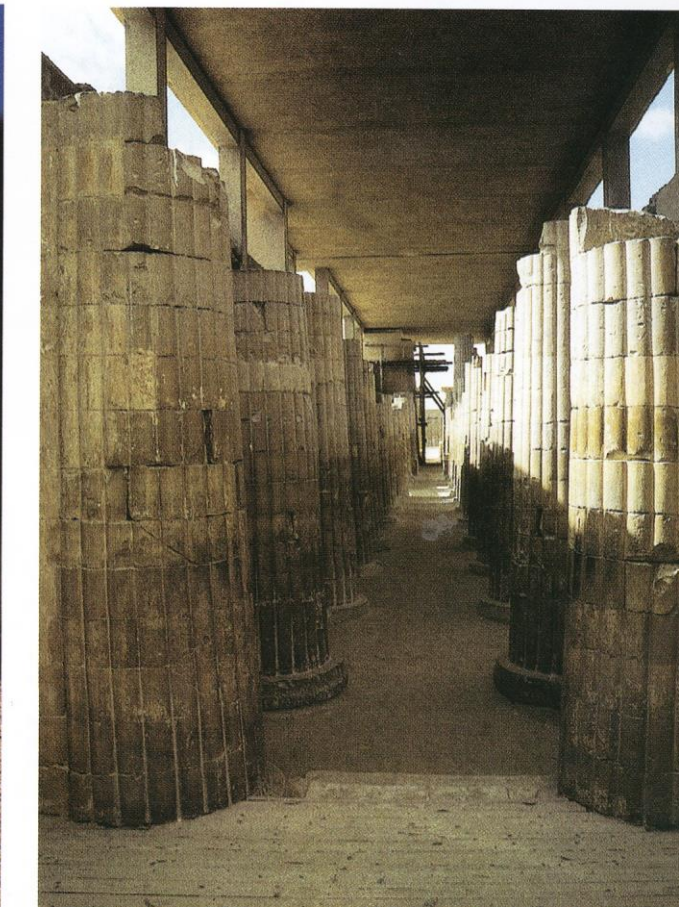
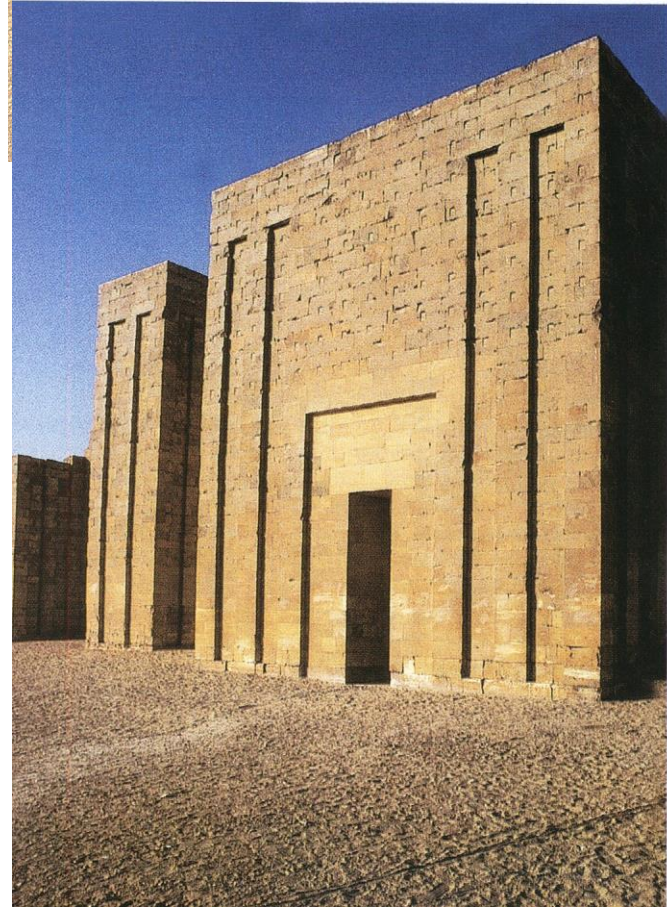
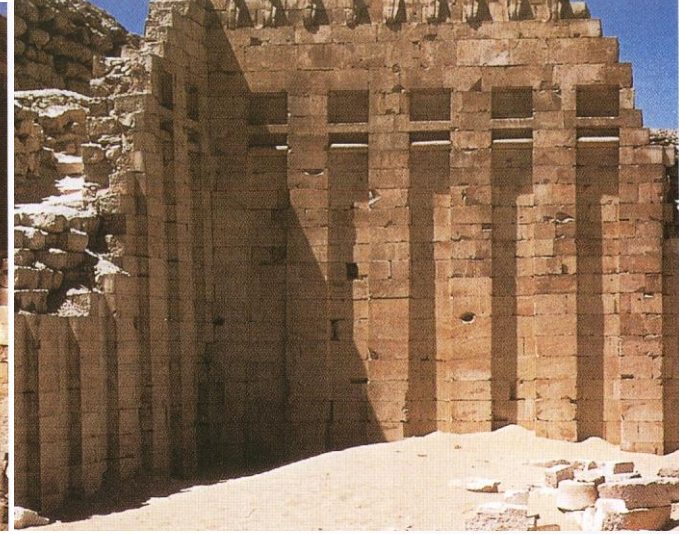
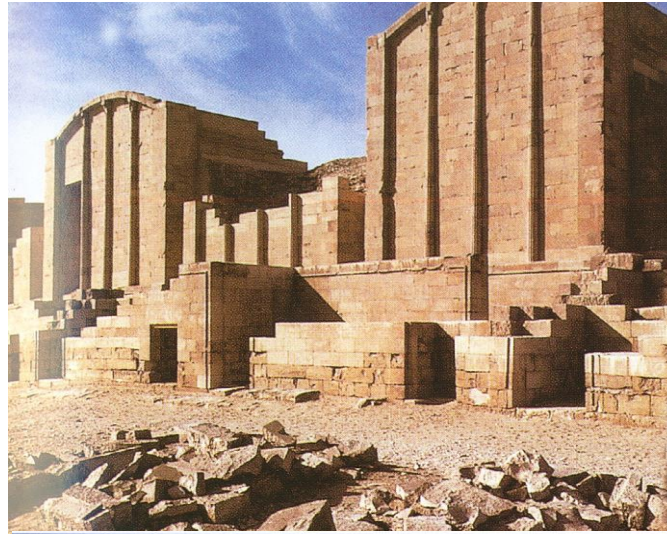
Petiksissekäigud

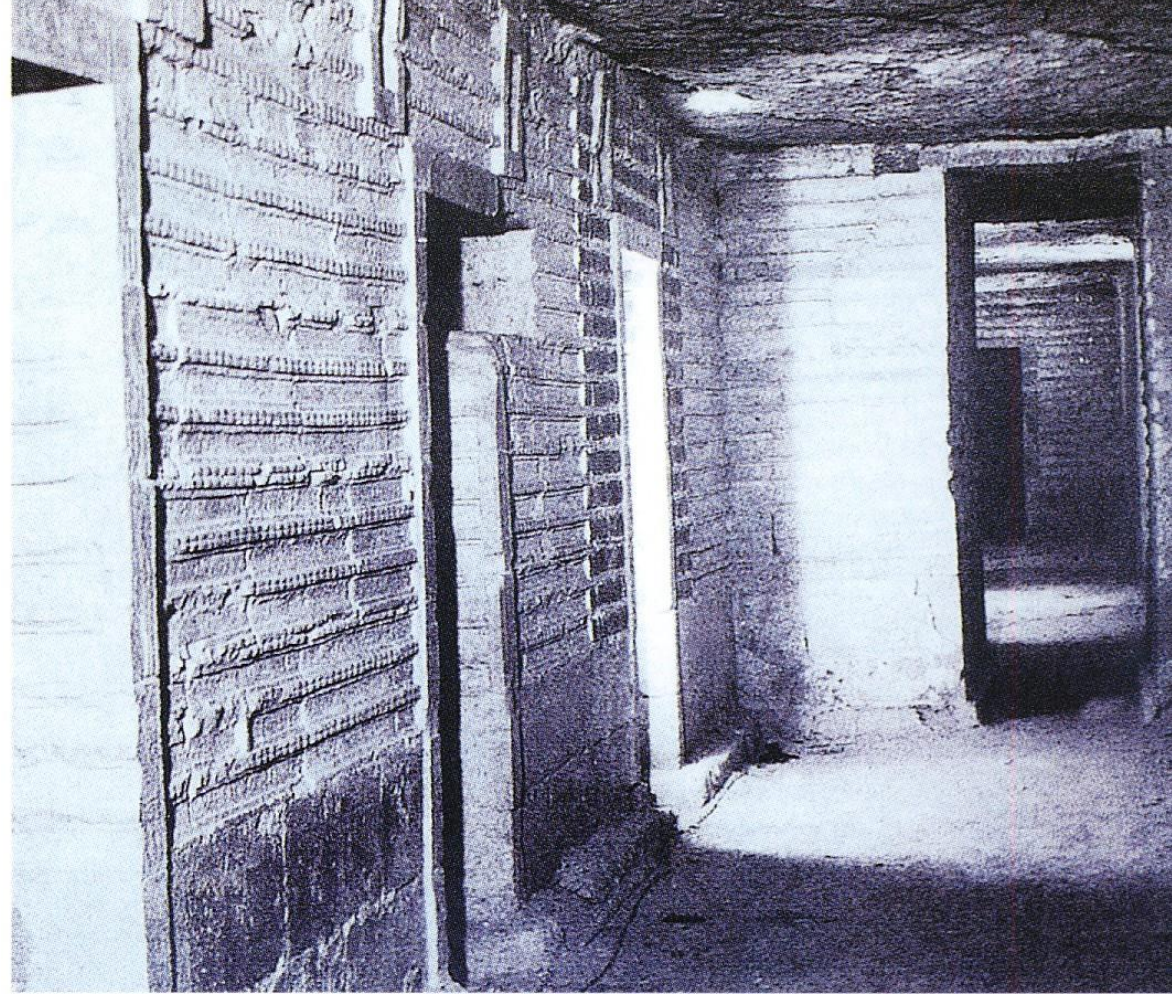
Sammaskäigu sissepääs

*Heb-sed'*i siseõu, kus korral-
dati kuninga juubeliriitusi, on
ääristatud rea kummis
petikpühamutega.

Põhja- ja Lõunahoone on
kompleksi kaks olulist
ehitist, mille eesmärk on
täiesti teadmata. Arvatakse,
et need sümboliseerisid
kuninga võimu Ülem- ja
Alam-Egiptuse üle.

SAKKARA NEKROPOLI PLAAN

SAKKARA ASTMIKPÜRAMIID SEEST

MEDUMI PÜRAMIID

Ehitaja: Snofru

Alus: 144m X 144m;

kõrgus 94m;

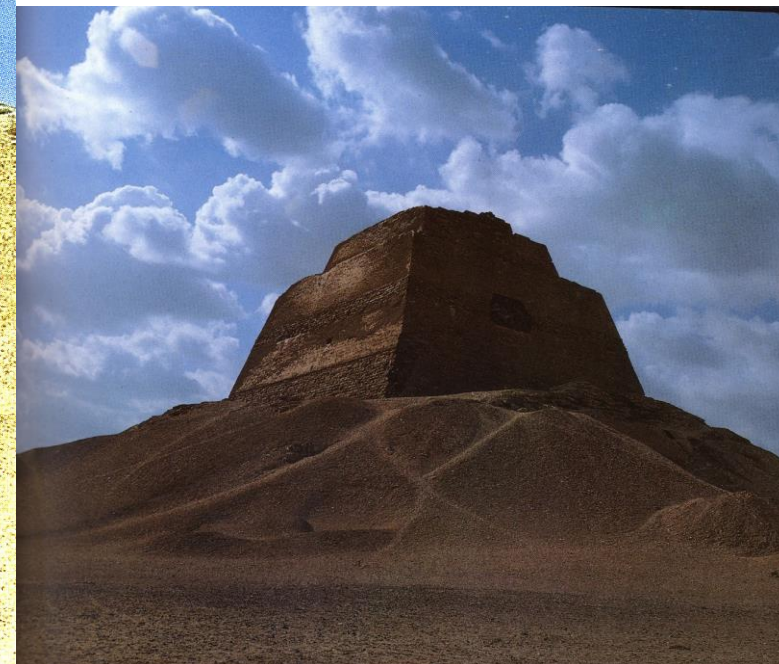
Kalle 51°

See oli esimene
geomeetriliselt täiuslik
püramiid.

Snofru andis püramiidile lubjakiviga siledad küljed, kuid vooderdis varises alla. Püramiid jäi pooleli. Snofru lasi ehitada uue püramiidi - murdpüramiid

MEDUMI PÜRAMIID
U 2613 – 2589 eKr

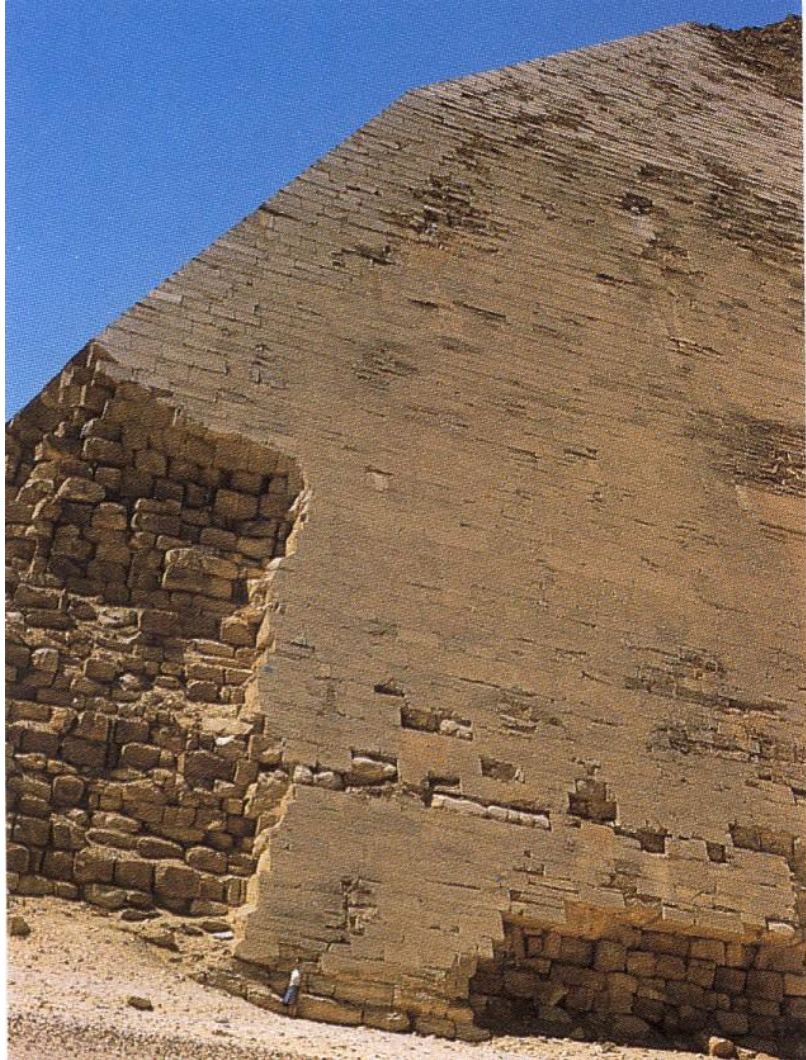

DAHŠURI MURDPÜRAMIID

Ehitaja: Snofru

Alus: 188m X 188m, kõrgus:
105m; kalle : 54°, 43°

ULGVÕLV

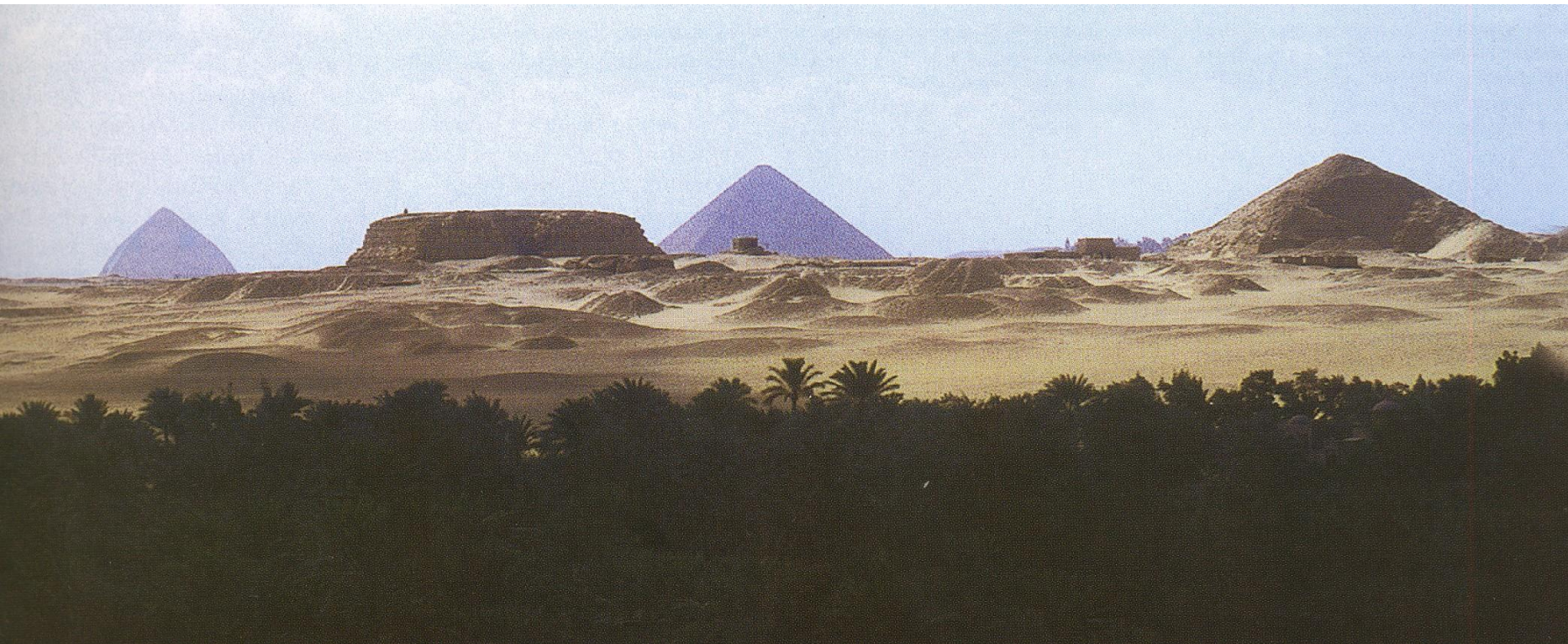
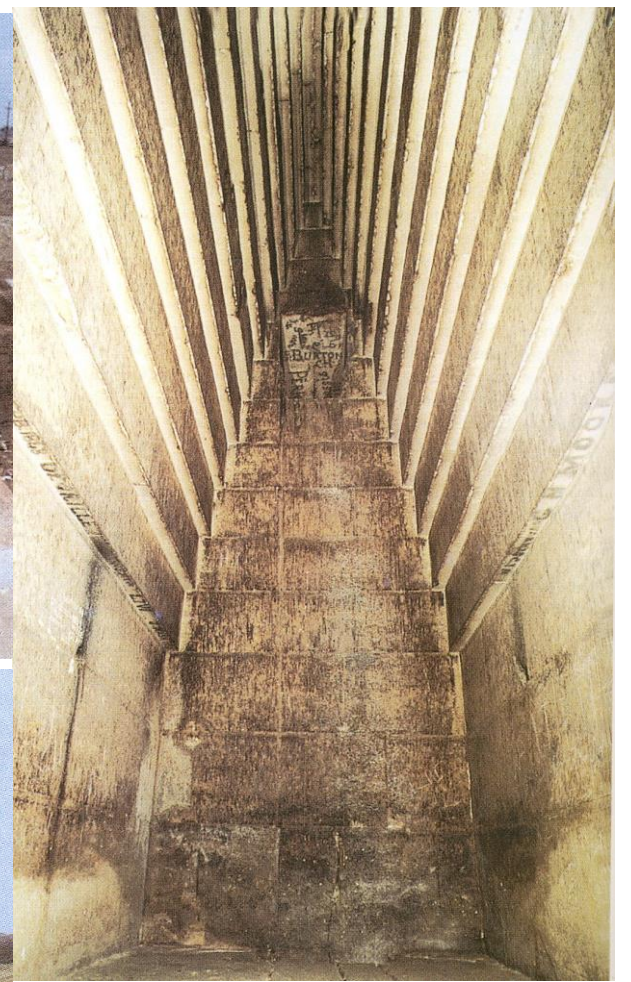

Snofru murdpüramiid ehitati liiga järsk, mis muutis konstruktsiooni ebastabiilseks.
Lahenduseks tehti talle lamedam tipp.
Snofru polnud tulemusega rahul ja lasi ehitada kolmanda püramiidi

PUNANE PÜRAMIID (HUFU PÜRAMIID)

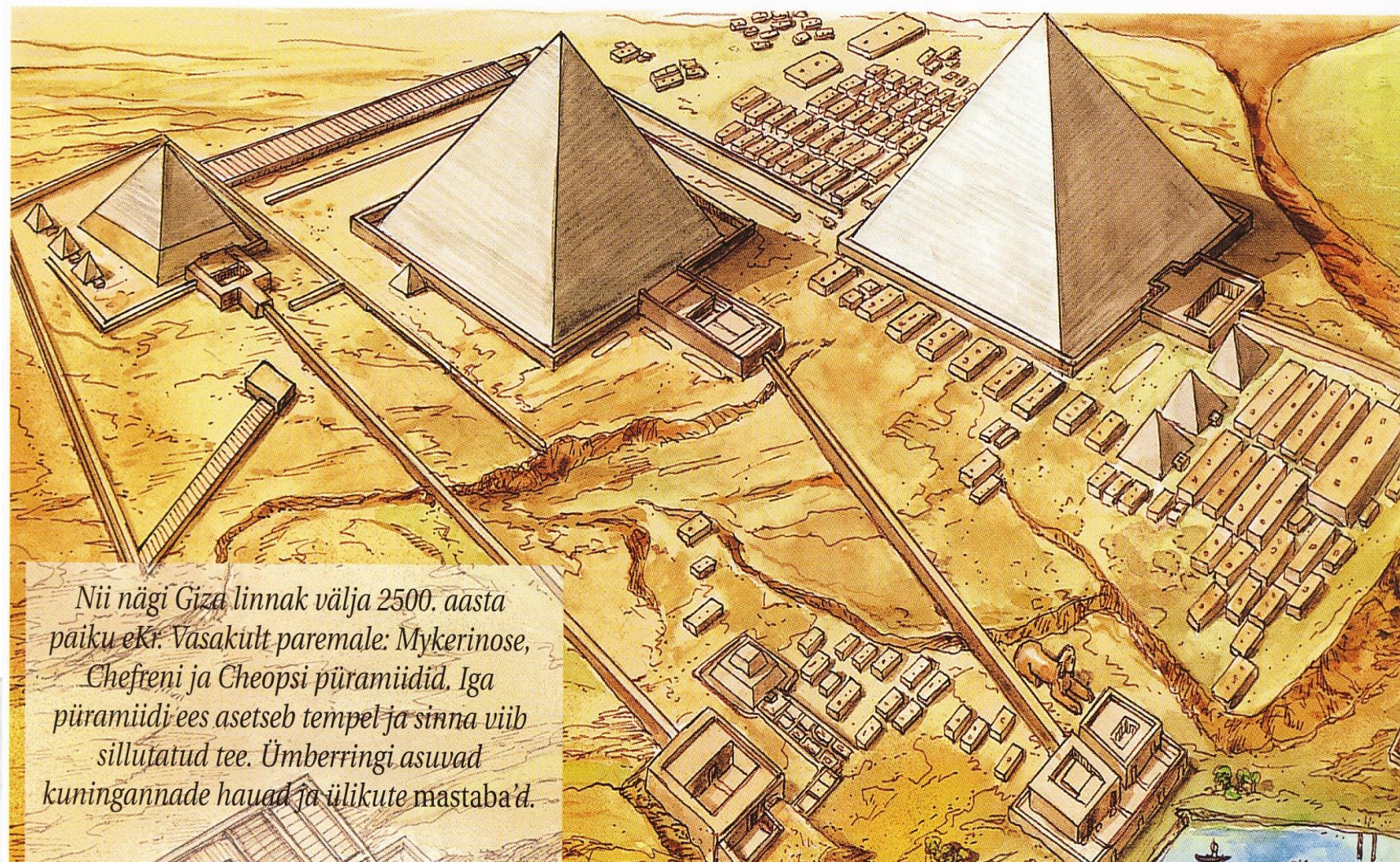
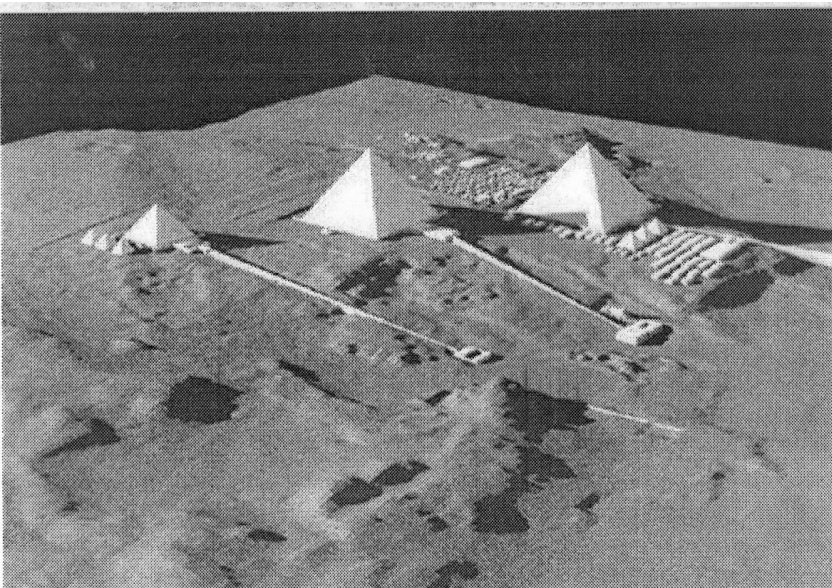
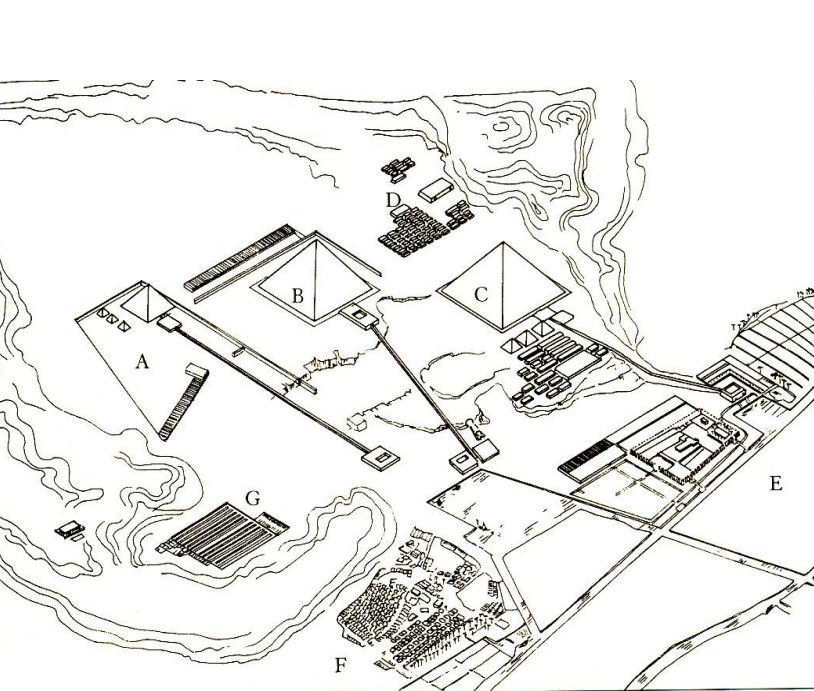
SNOFRU MURD JA PUNANE PÜRAMIID

Punase
püramiidi
hauakamber

GIZA PÜRAMIIDID

MYKERINOSE, CHEFRENI, CHEOPSI

CHEOPS

CHEOPSI PÜRAMIID

- Maailma suurim kivist ehitis
- Kõrgus algselt 146,6m, praegu 137m
- Külje pikkus 230,7m (enne pealiskatte kadumist 230,37m)
- Ehitatud ligi 2,25 miljonist kiviplokist (igaüks kaaluga u 2,5t)
- Püramiidi põhi lähedane ideaalsele ruudule
- Küljed põhi, lõuna, ida, lääs suunas

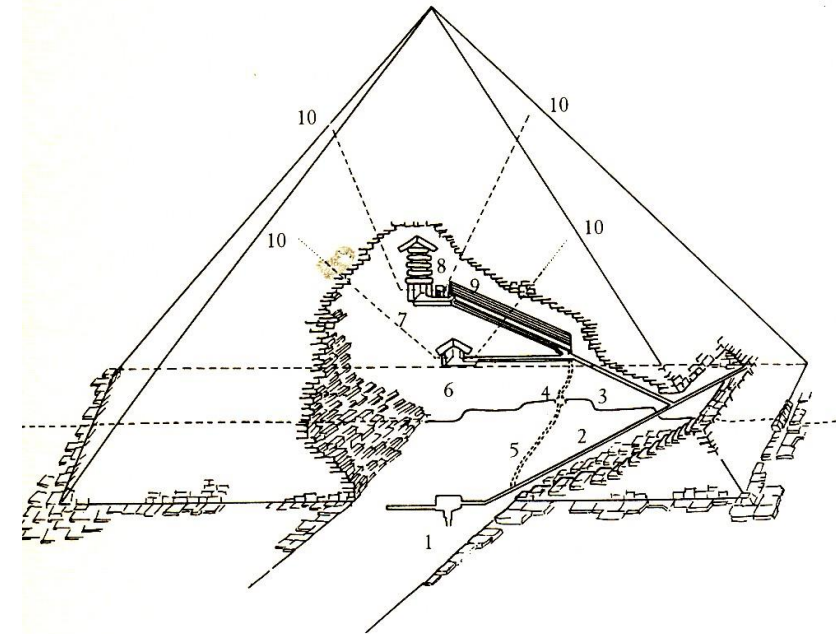
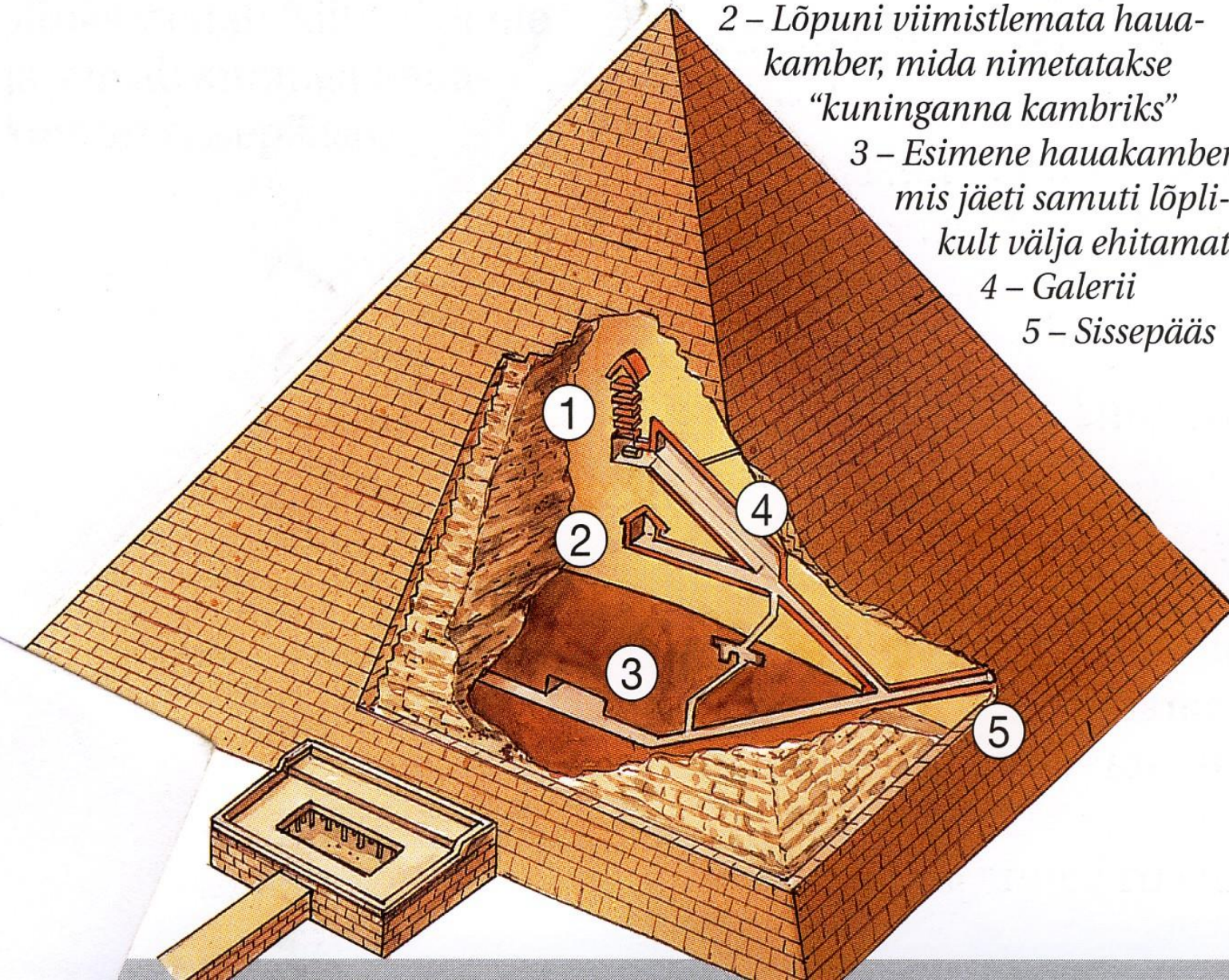
1 – Hauakamber, kuhu paigutati
vaarao muumia

2 – Lõpuni viimistlemata haua-
kamber, mida nimetatakse
“kuninganna kambriks”

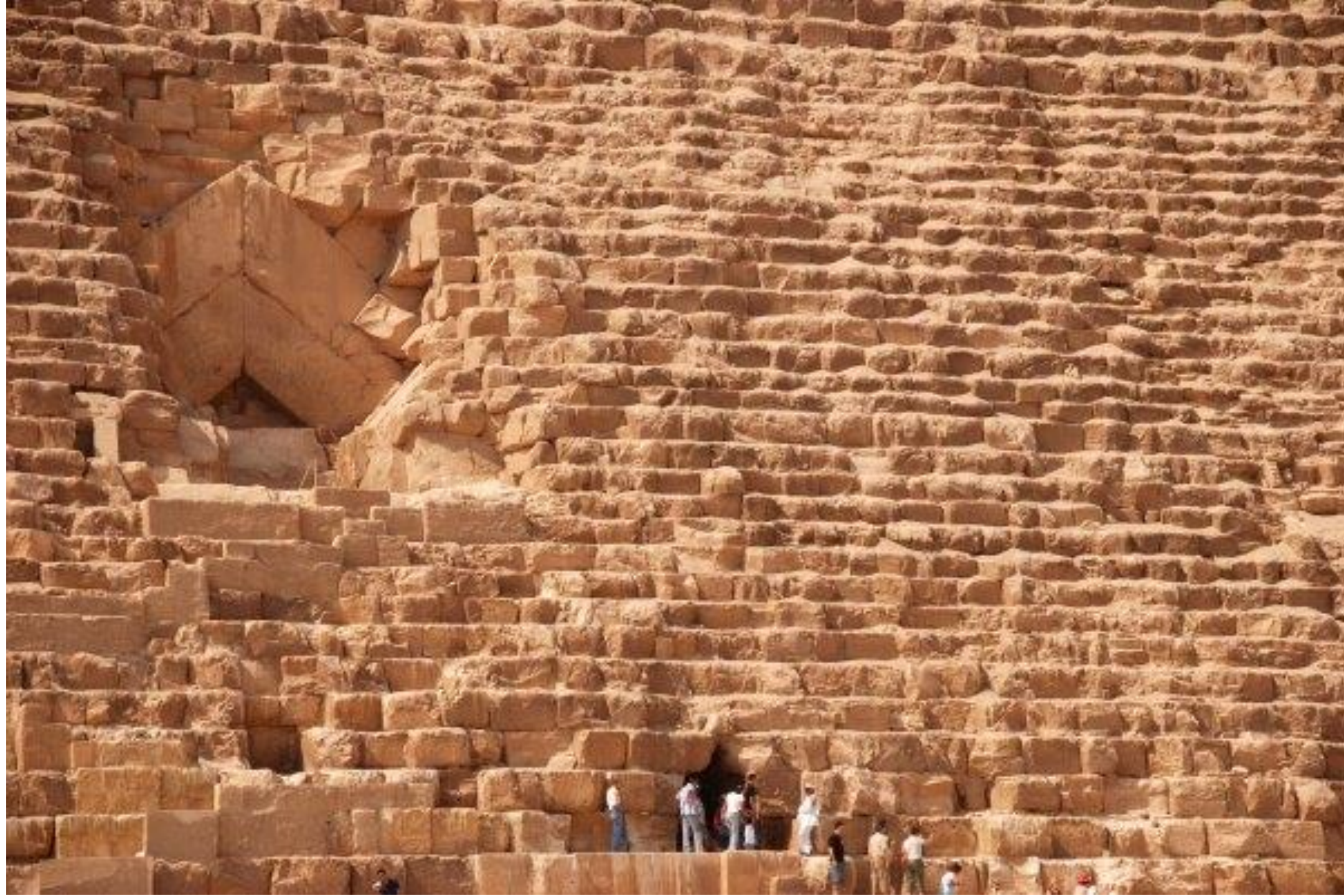
3 – Esimene hauakamber,
mis jäeti samuti lõpli-
kult välja ehitamata

4 – Galerii

5 – Sissepääs

CHEOPS

SUUR PÜRAMIID: OLULISI ANDMEID

Esialgne kõrgus: 146,6 m

Praegune kõrgus: 137,5 m

Kaldenurk: 51°52'

Paigutus: neli külge asuvad nelja põhiilmakaare suunas ainult mõneminutise nihkega.

Külgede pikkus: keskmiselt 230 m, kusjuures suurim erinevus pikima ja lühima külje vahel on ainult 20,3 cm

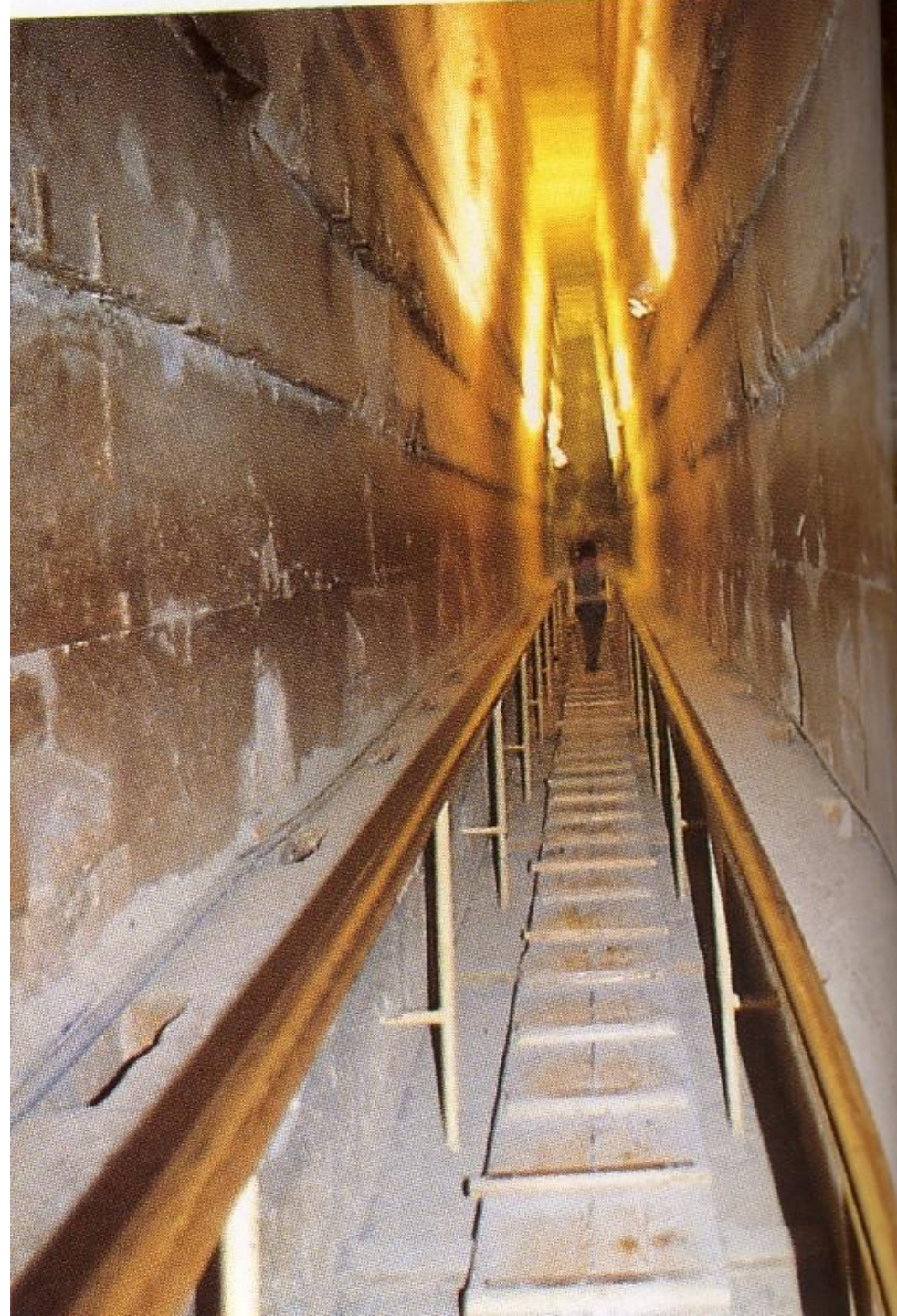
Põhja pindala: 13 aakrit, mida arvutuste põhjal võib võrrelda Rooma Peetri kiriku, Londoni *Westminster Abbey* ja *Saint Paul*'i katedraali ning Milano ja Firenze toomkirikute koondpindalaga. Püramiidi sees kõrgub suur looduslik kalju, mille mõõtmed pole teada.

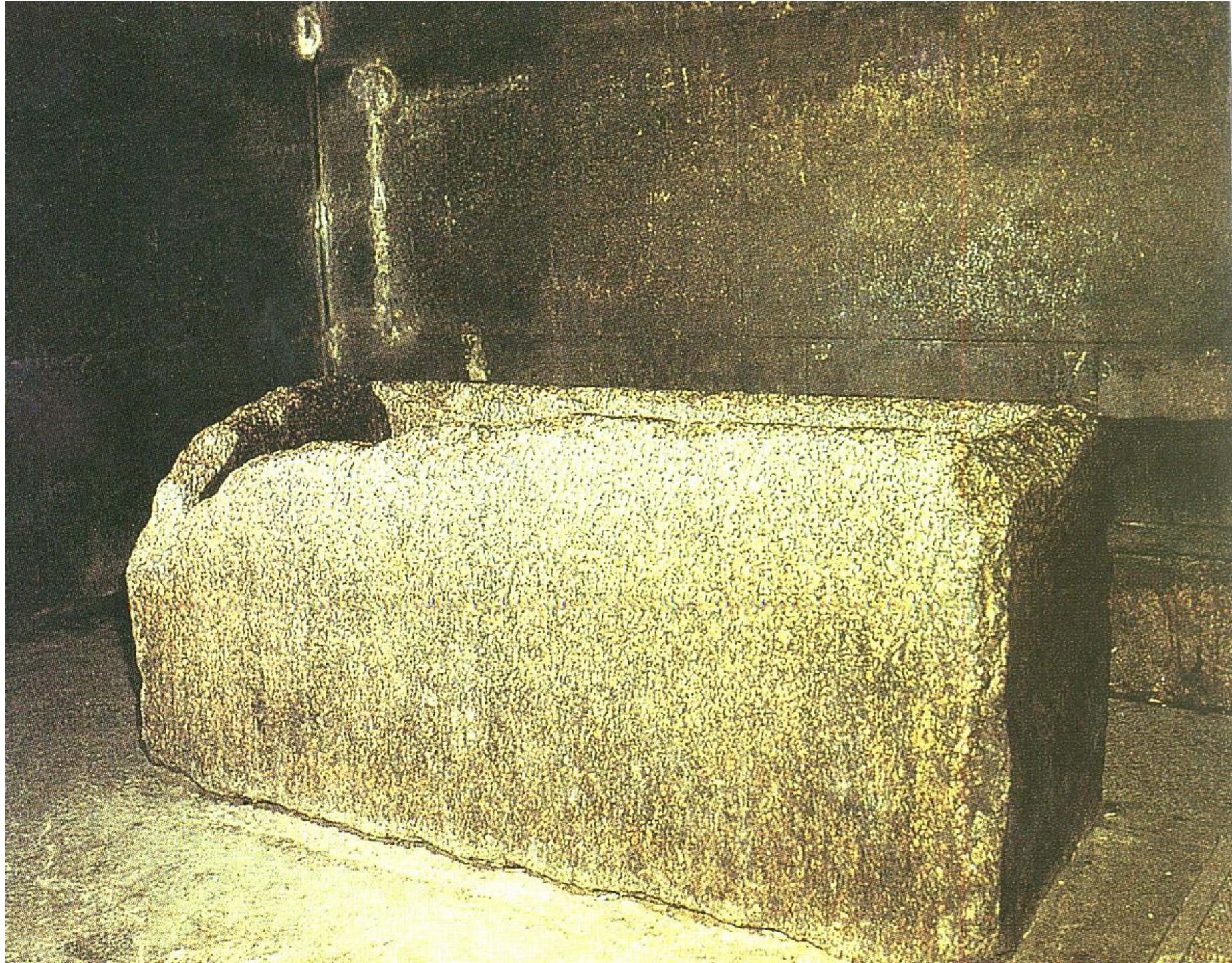
Ehitamiseks kasutatud plokkide arv: enamasti arvatakse nende hulgaks ligikaudu 2 300 000 eraldi plokki, igaühe kaal keskmiselt 2,5 tonni, maksimaalkaal 15 tonni. Kuni Prantsuse ohvitserid 1798. aasta juulis kõrgendikule ronisid, istus Napoleon ilmselt selle varjus ning arvutas välja, et Giza kolme püramiidi ehitamiseks kasutatud kividest jätkuks ümber Prantsusmaa ulatuvaks müüriks, mis oleks 0,3 m lai ja 3,7 m kõrge. Matemaatik Gaspard Monge, kes käis koos prantsuse teadlastega Egiptuses, olevat kinnitanud Napoleoni arvutuste õigsust.

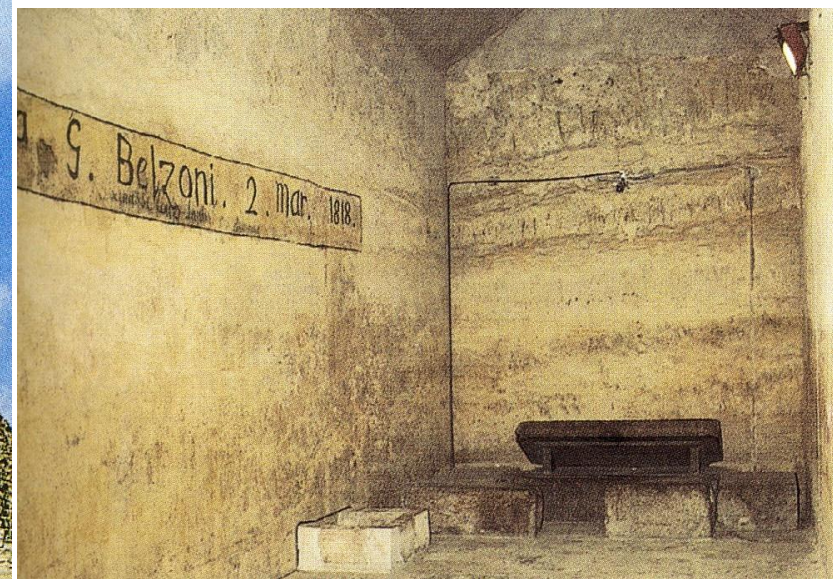
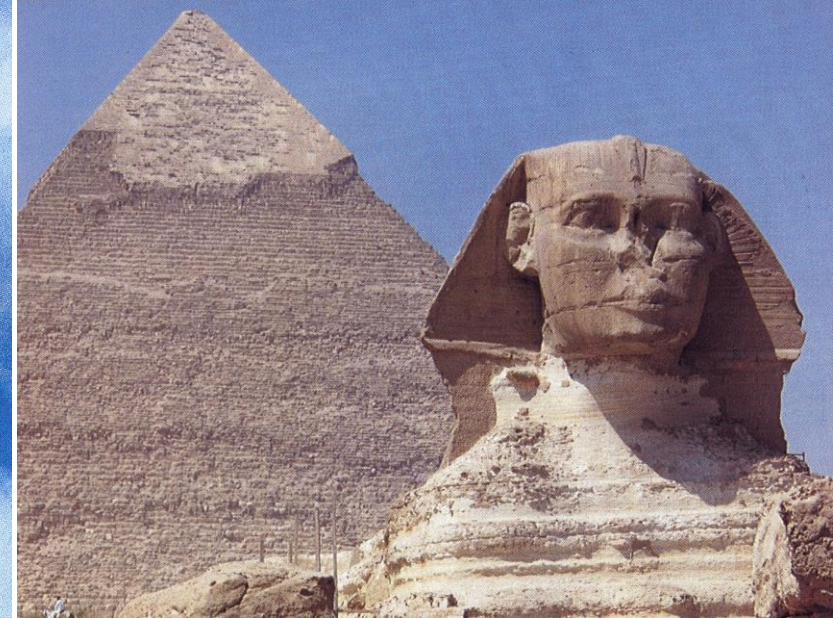

CHEOPSI sissepääs

CHEOPSI
KUNINGA
HAUAKAMBER

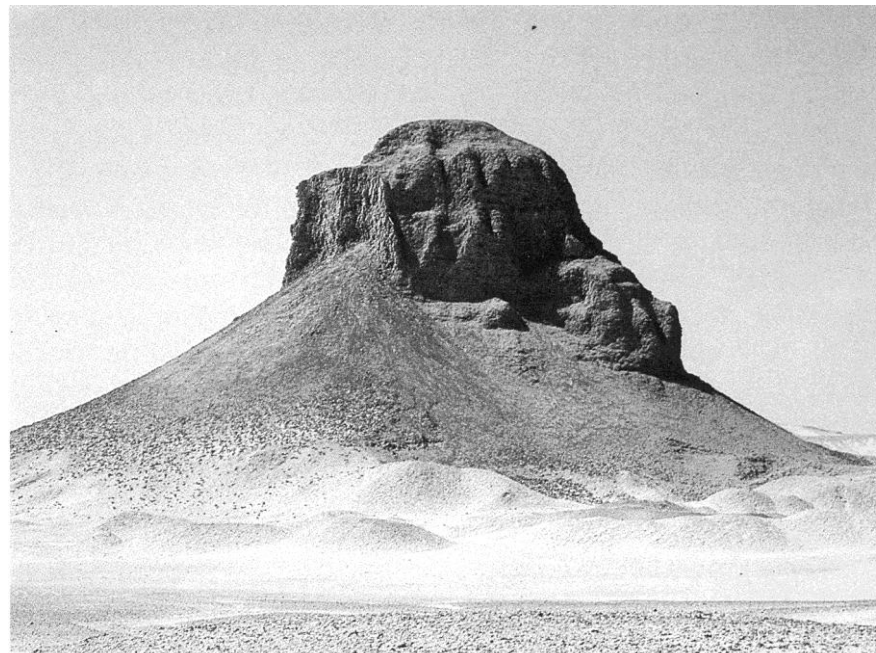
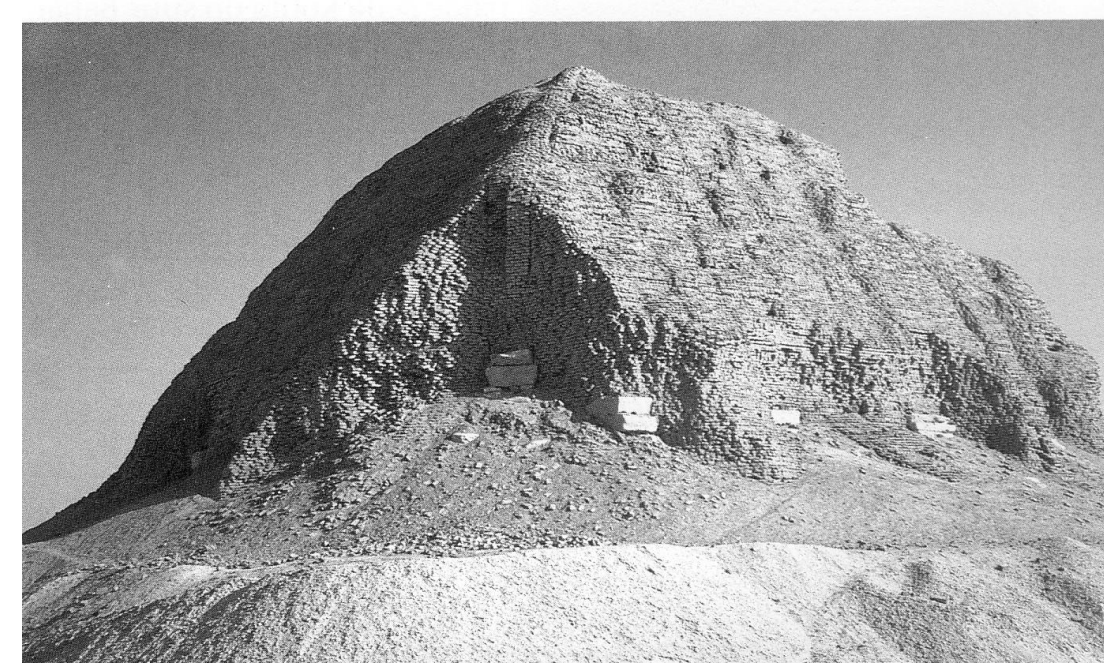
CHEPRENI PÜRAMIID; SFINKS JA HAUAKAMBER

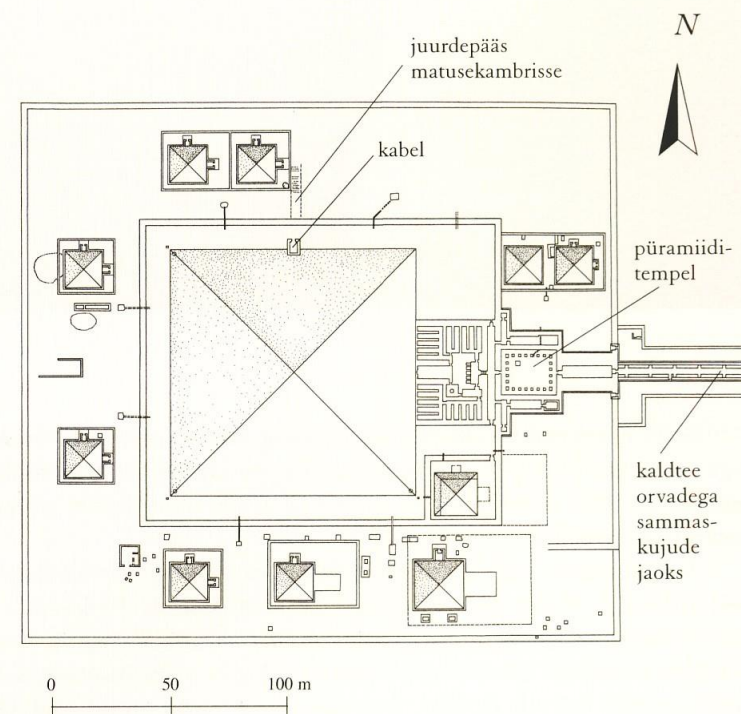
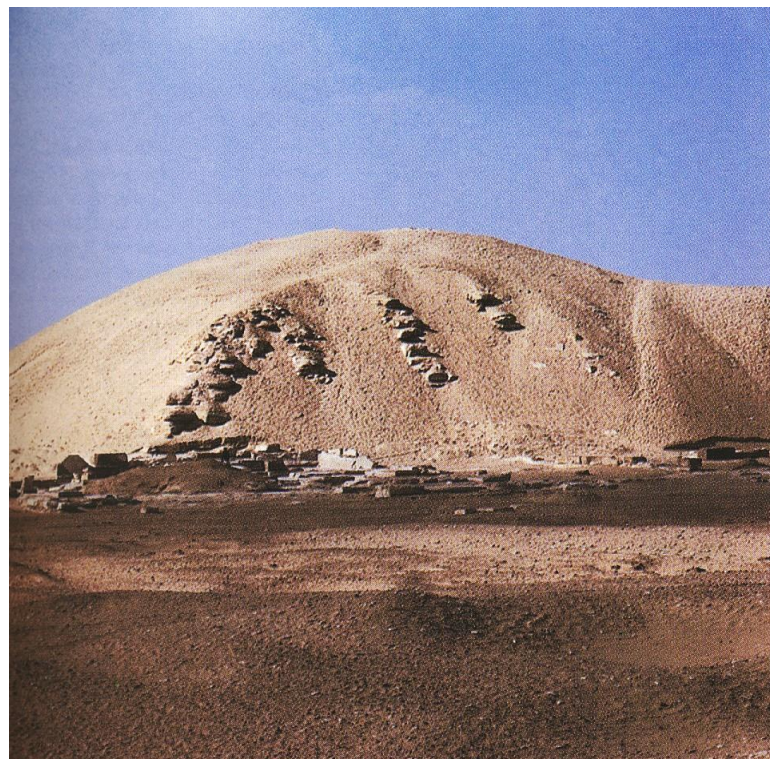
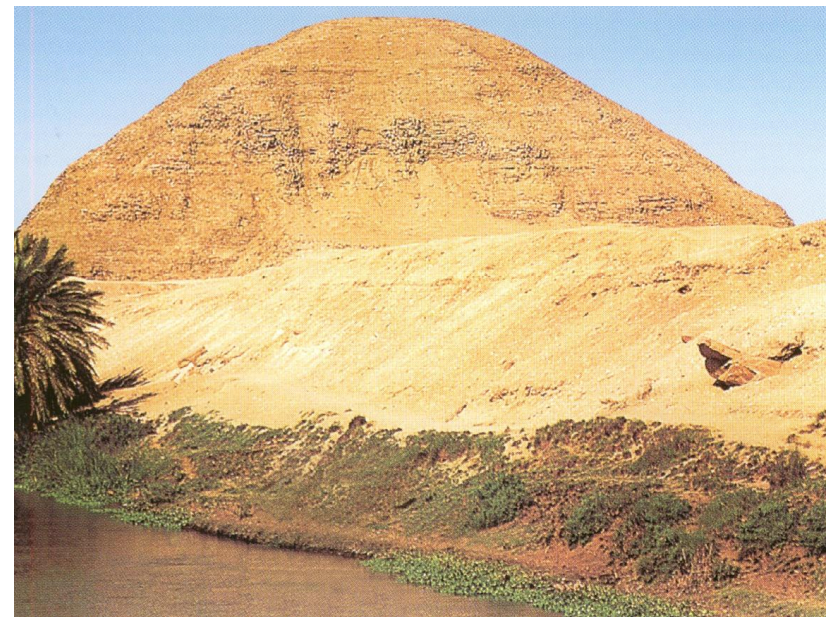

MYKERINOSE PÜRAMIID

- Püramiidid on VANA-RIIGI vaaraode hauaehitised.
- Asuvad Memphise lähedal Niiluse läänekaldal, moodustades 70 km pikkuse rea.
- Säilinud umbes 100.

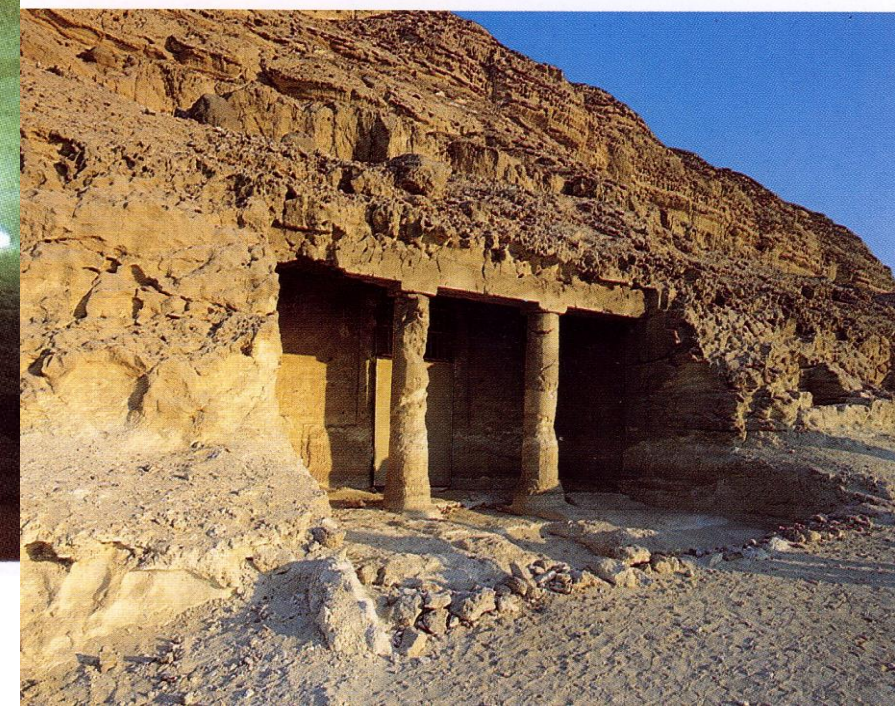

HAUAKAMBRID KESKMINE RIIK

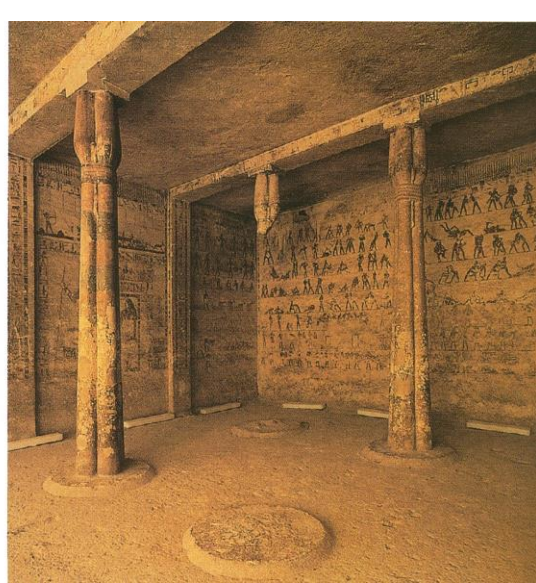
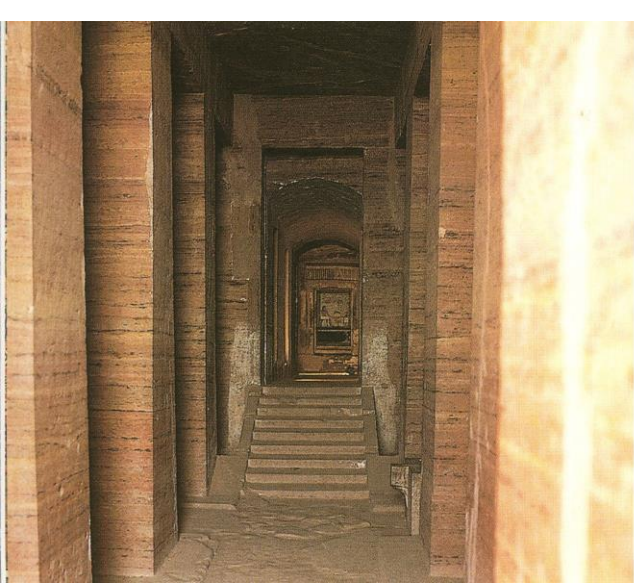
BENI-HASSANI KALJUHAUD

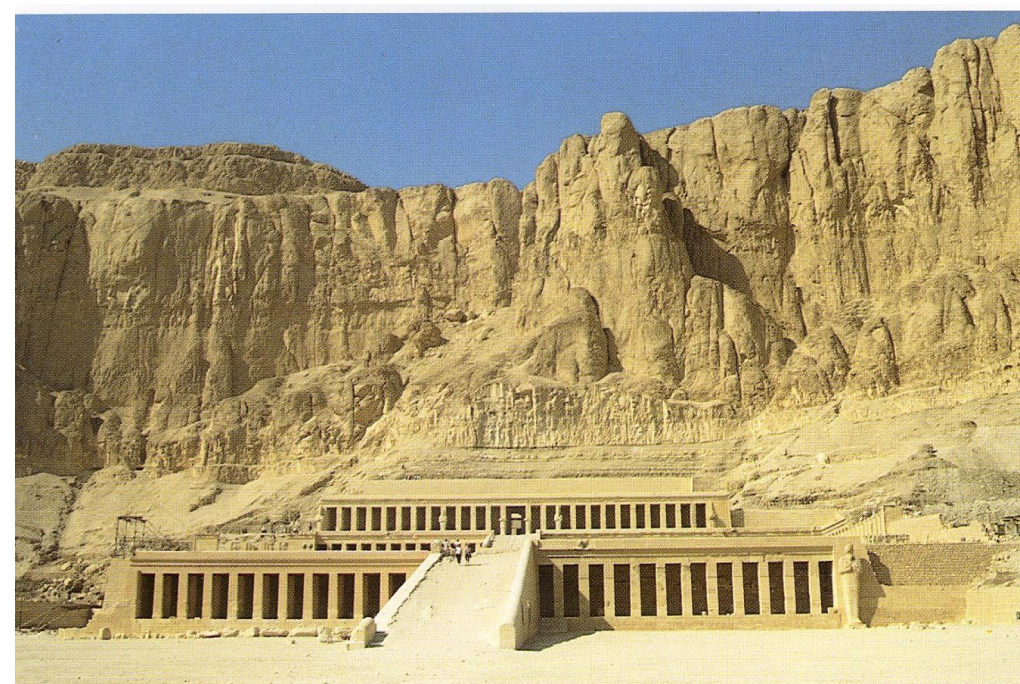
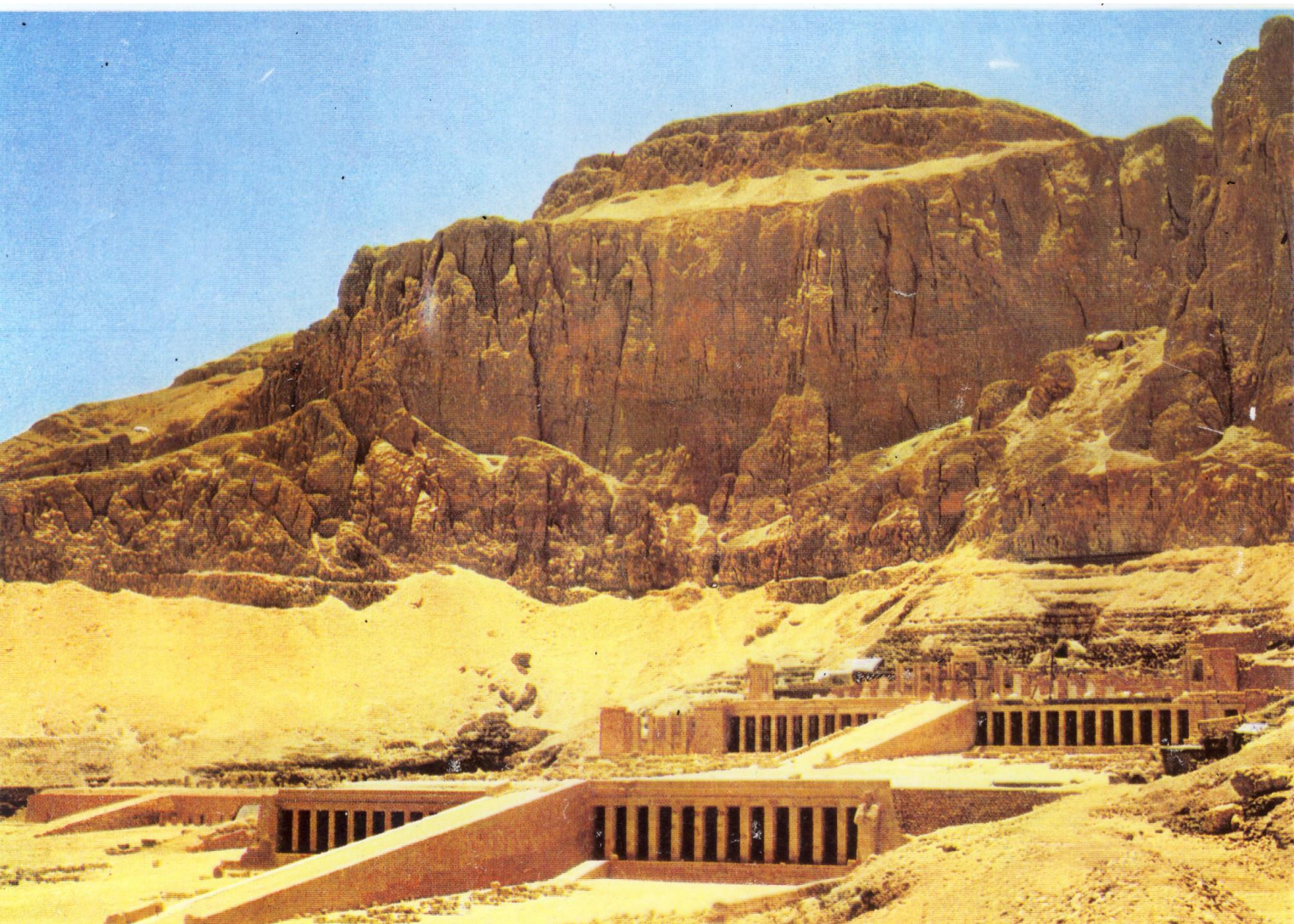

BENI-HASSANI KALJUHAUD

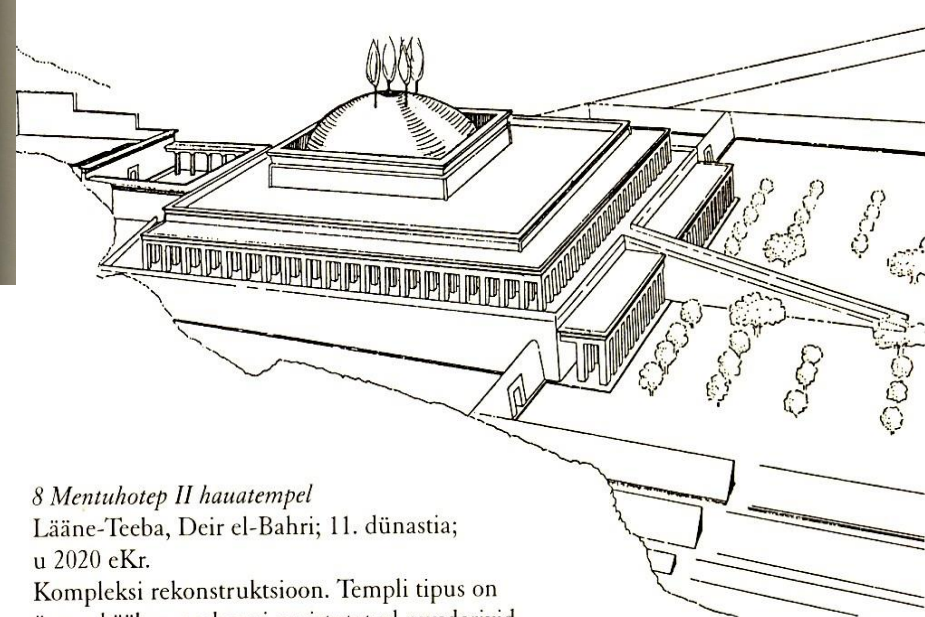

Vaarao MENTUHOTEP I hauakompleks
DEIR-EL-BAHRi orus

Vaarao MENTUHOTEP I hauakompleks DEIR-EL-BAHRi orus

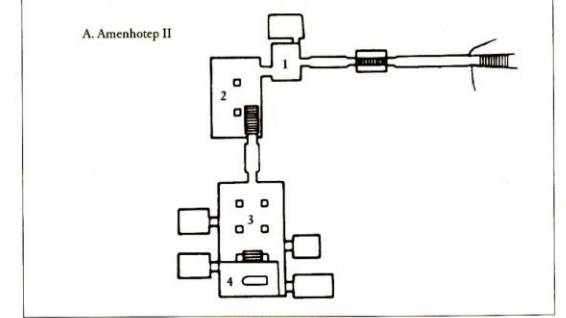
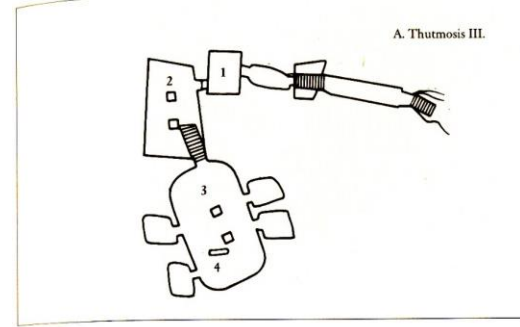

8 Mentuhotep II hauatempel
Lääne-Teoba, Deir el-Bahri; 11. dünastia;
u 2020 eKr.
Kompleksi rekonstruktsioon. Templi tipus on
ürgne kääbas, eeshoovi on istutatud puuderivid.

Vaarao MENTUHOTEP I
hauakompleks
DEIR-EL-BAHRi orus

HAUAKAMBRID UUS RIIK

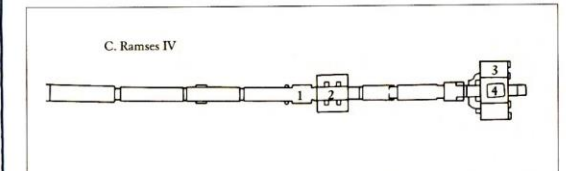
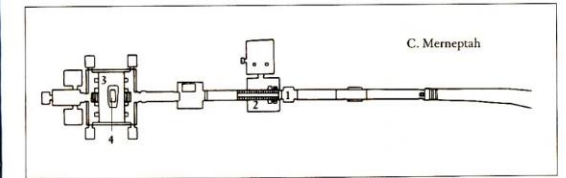
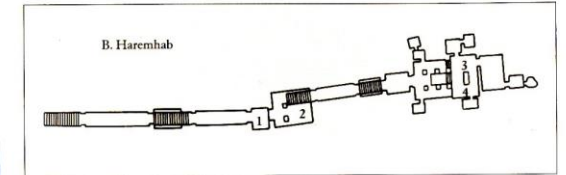
135 Uue riigi kuningahaudade arengu
põhitüübid

A parempoolse teljepöördega (18. dünastia:
Thutmosis III, Amenhotep II)

B teljenihkega (hilise 18. dünastia:
Horemheb)

C sirge teljega (19. ja 20. dünastia:
Merneptah, Ramses IV)

- 1 šahtiruum
- 2 esimese piilari ruum
- 3 hauakamber
- 4 sarkofaag

KUNINGATE ORG

132 Sisemine org

Paljud kõige tähtsamad kuningahauad asuvad oru keskosas. Erinevalt Tutanhamoni hauast olid Ramseste perioodi hauad (19.–20. dünastia) nähtavad ja pitseeritud ustega varustatud.

KV 7: Ramses II haud

KV 8: Merneptahi haud

KV 9: Ramses VI haud

KV 16: Ramses I haud

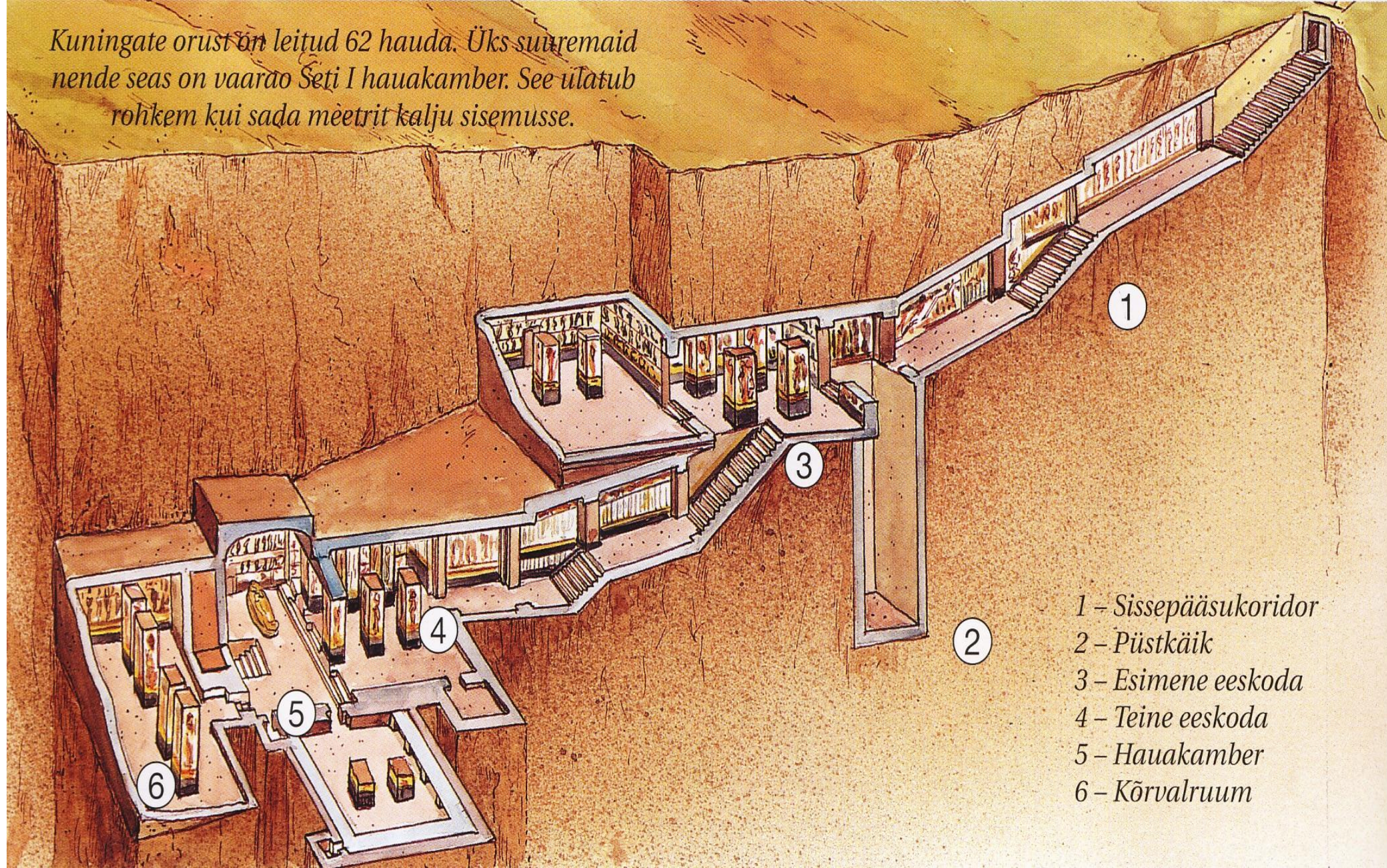
KV 17: Seti I haud

KV 35: Amenhotep II haud

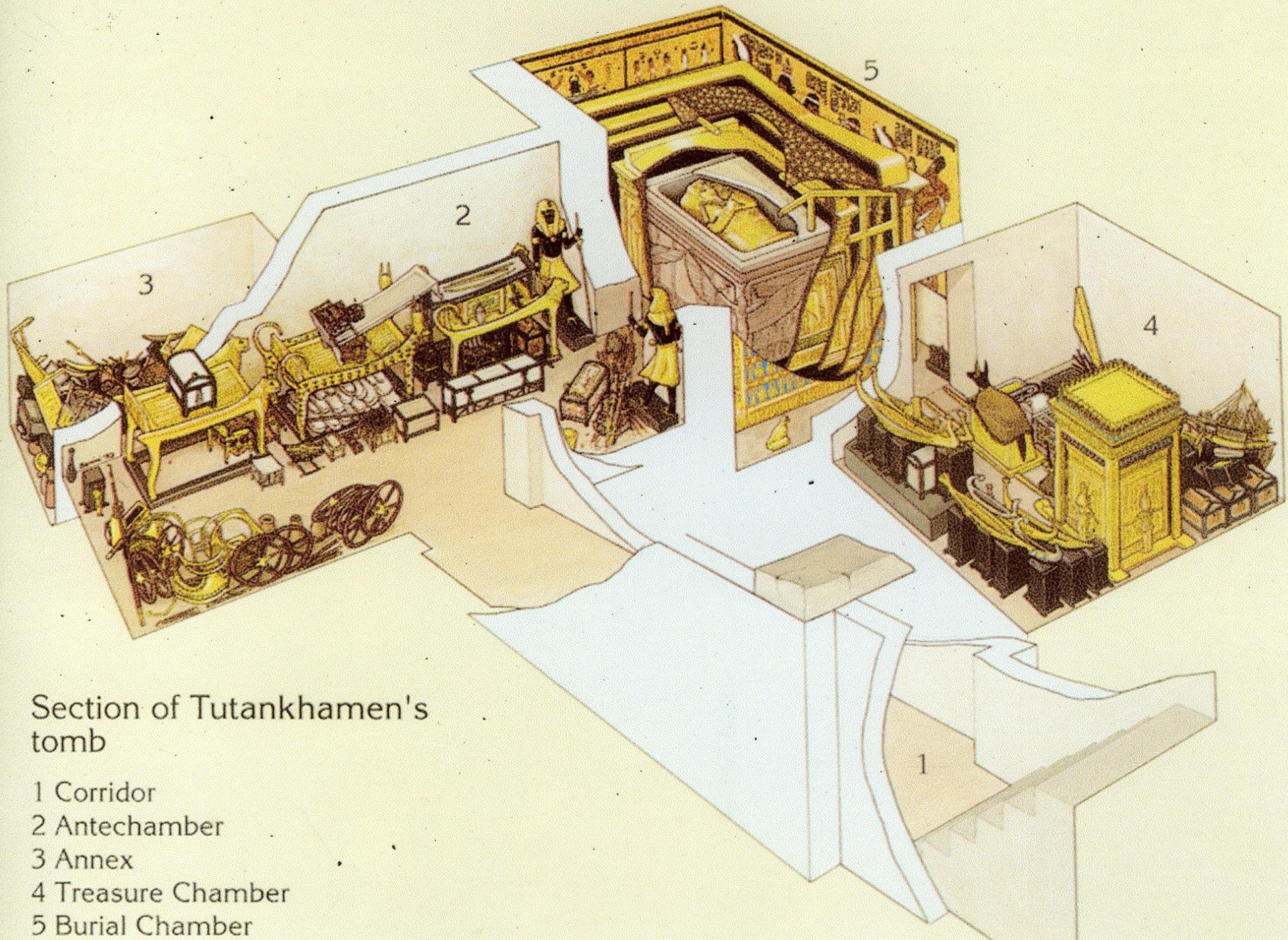
KV 57: Horemhebi haud

KV 62: Tutanhamoni haud

Kuningate orust on leitud 62 hauda. Üks suuremaid nende seas on vaarao Seti I hauakamber. See ulatub rohkem kui sada meetrit kalju sisemusse.

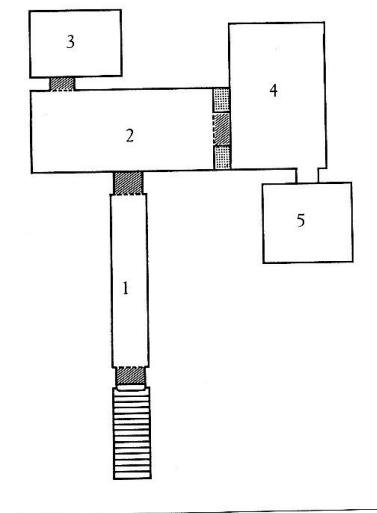
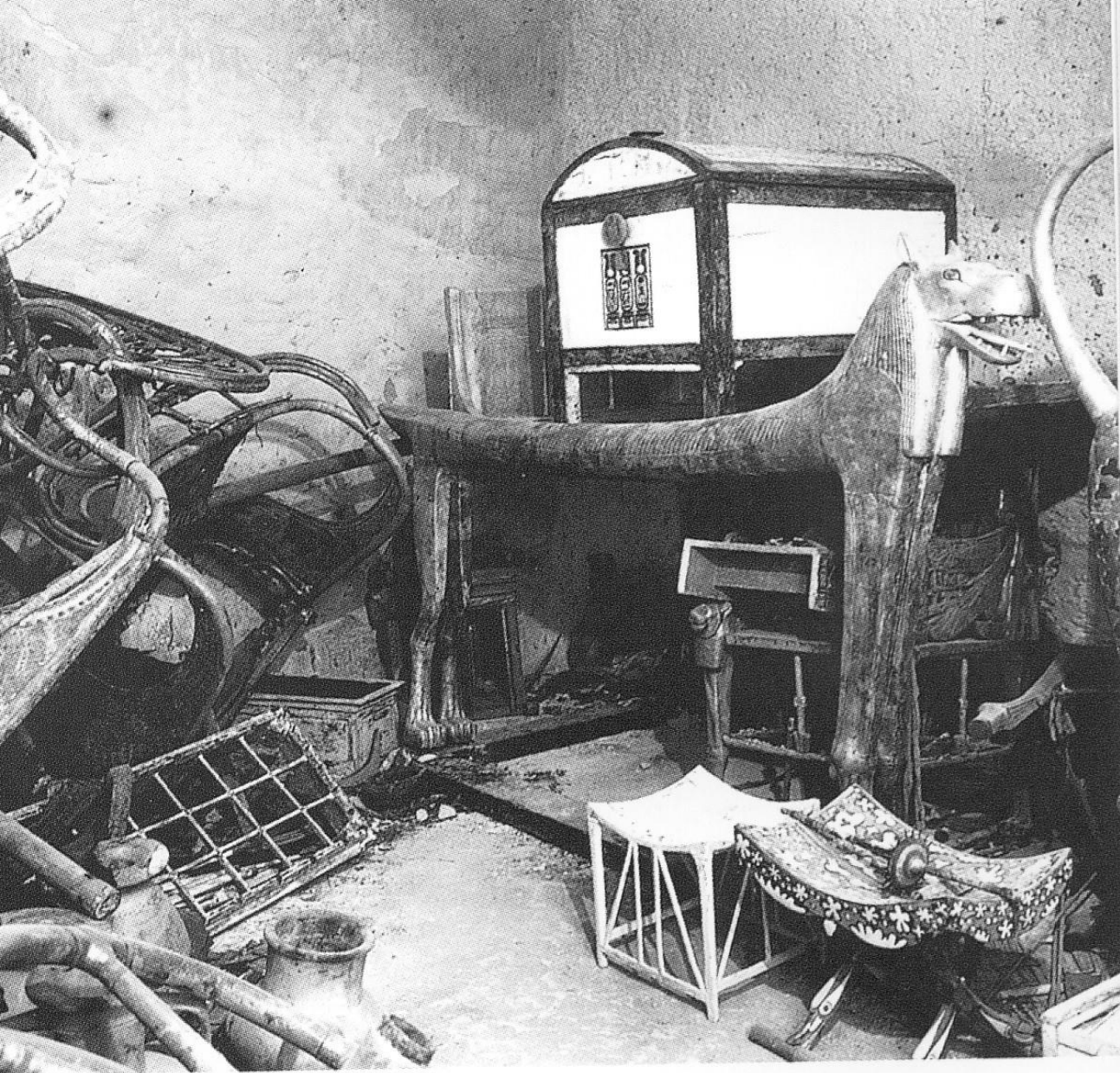

- 1 – Sissepääsukoridor
- 2 – Püstkäik
- 3 – Esimene eeskoda
- 4 – Teine eeskoda
- 5 – Hauakamber
- 6 – Kõrvalruum

Section of Tutankhamen's tomb

- 1 Corridor
- 2 Antechamber
- 3 Annex
- 4 Treasure Chamber
- 5 Burial Chamber

152 Tutanhmoni haua plaan

Lääne-Teeba, Kuningate org (KV 62);

18. dünastia, u 1325 eKr.

Kuninga varane ja ootamatu surm oli kindlasti põhjuseks, miks talle valmistati kõigest n-ö hädabihaud nelja väikese ruumiga.

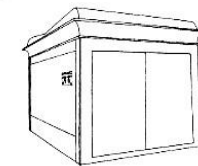
1 sissepääsukoridor

2 eeskamber

3 külgakamber

4 hauakamber

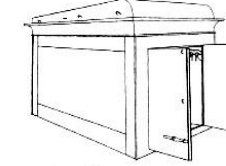
5 aardekamber

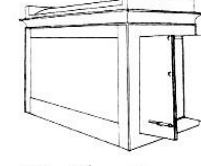
I pühamu

II pühamu

III pühamu

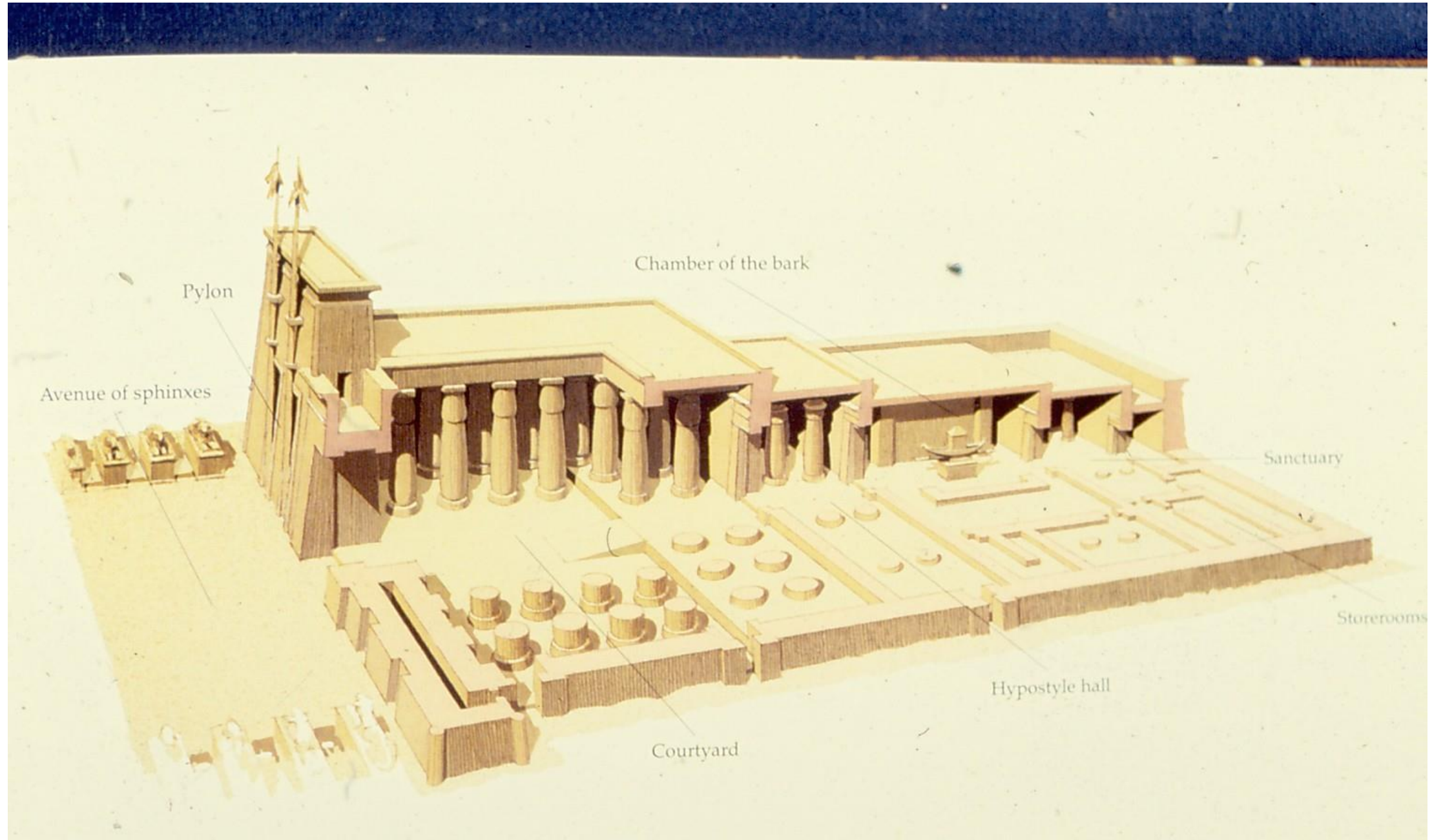
IV pühamu

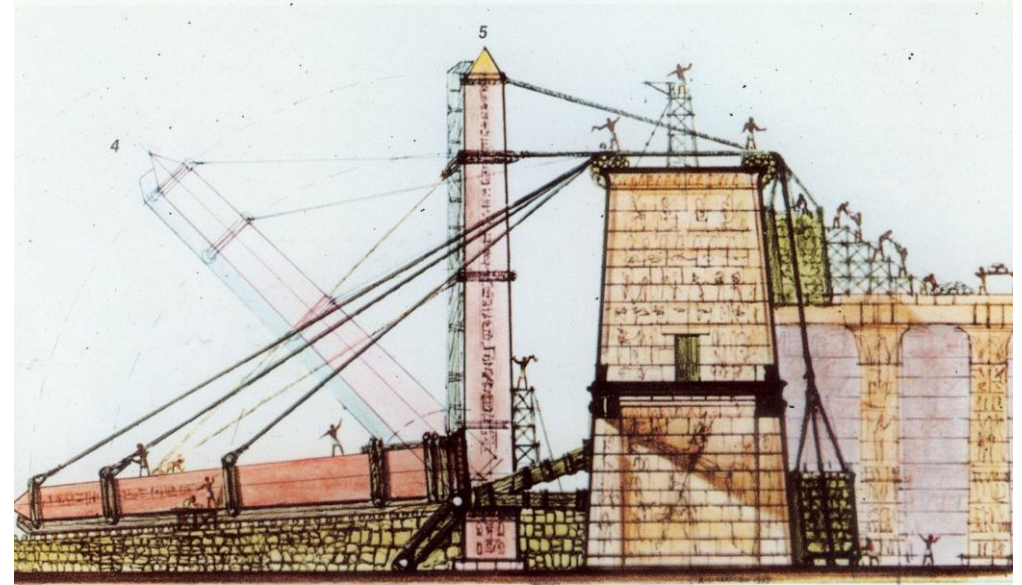
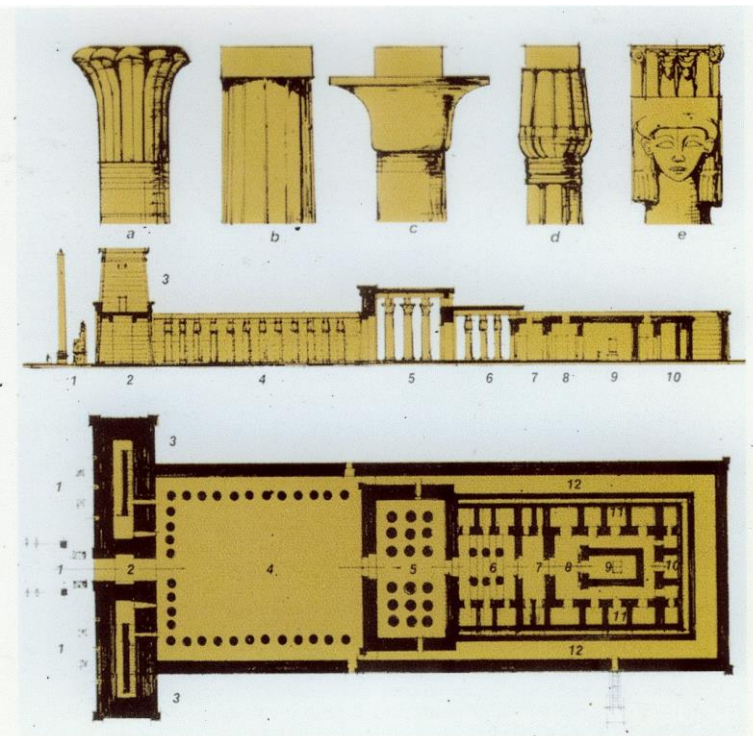
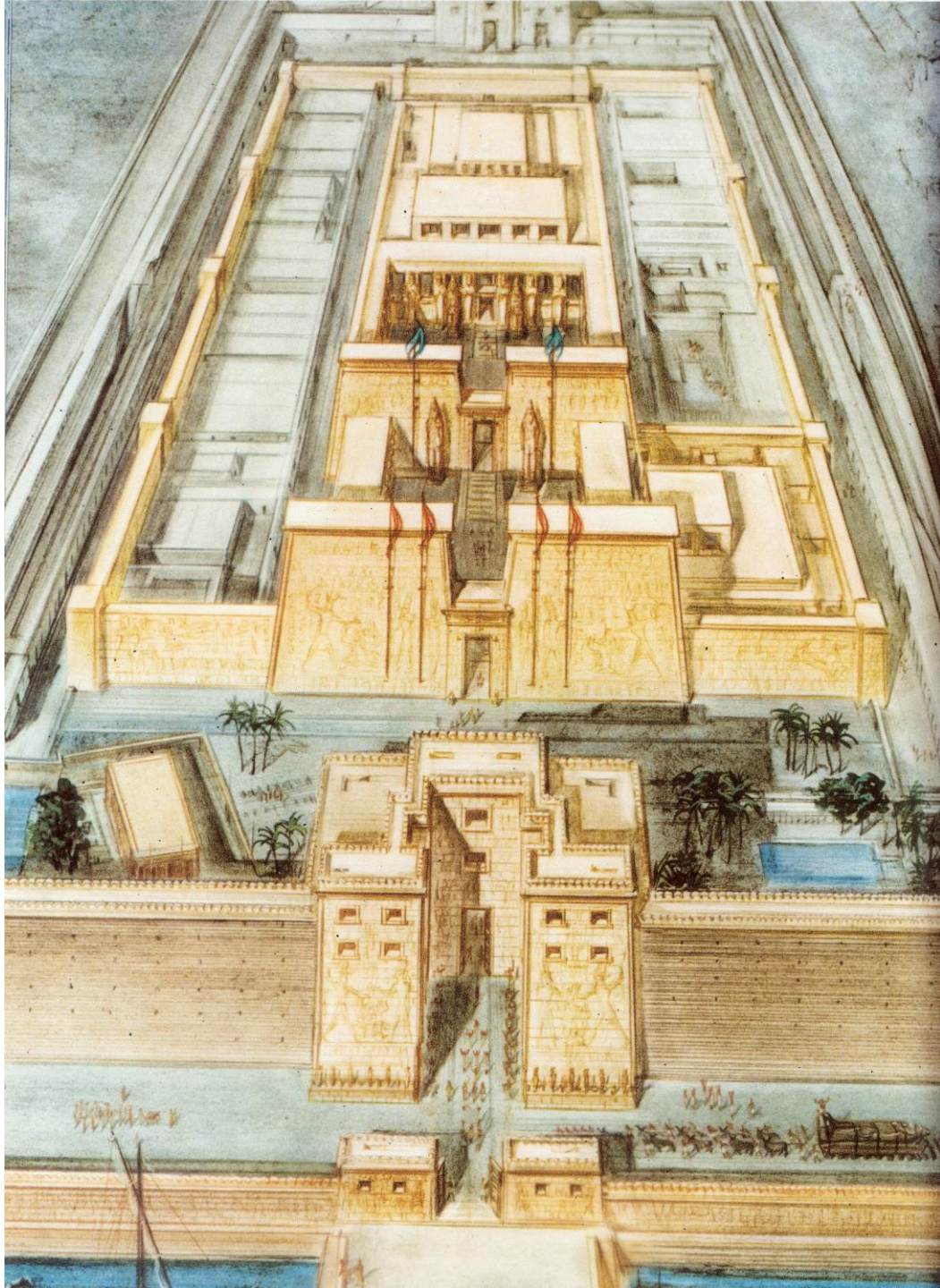
154 Tutanhmoni pühamud (diagramm)

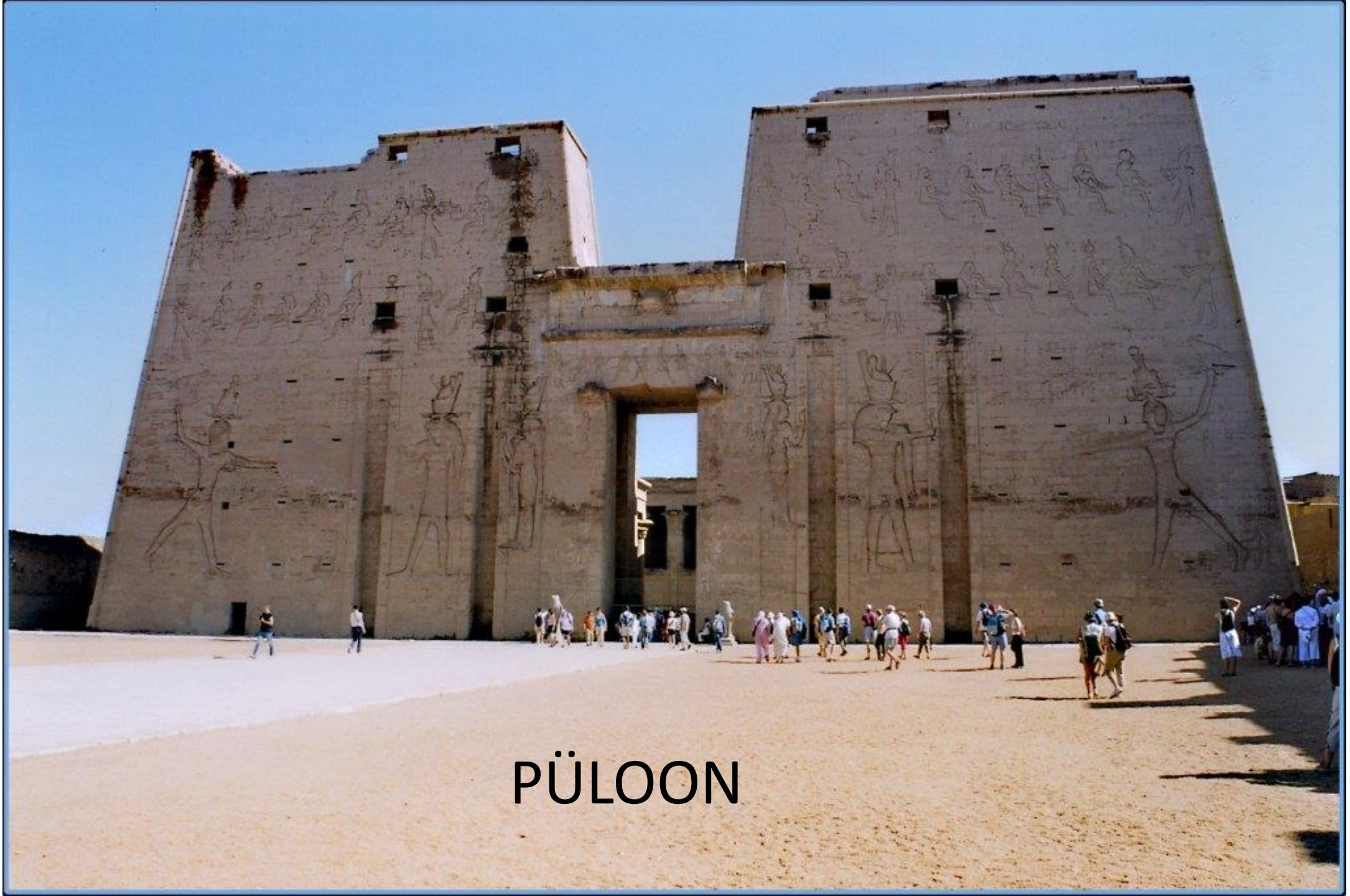
Neli kullatud puust pühamut olid paigutatud üksteise sisse ja täitsid hauakambri peaaegu üleni. Enne tegelikku matust tuli üksikud osad seega matusekambris õigesse järjekorda

seada. Ehkki neil olid märgistused, avastas Carter, et omaegsed töölisel olid pühamuid kokku pannes palju vigu teinud. Nõnda näiteks olid kõik pühamuüksed paigutatud valesse suunda.

TEMPLID

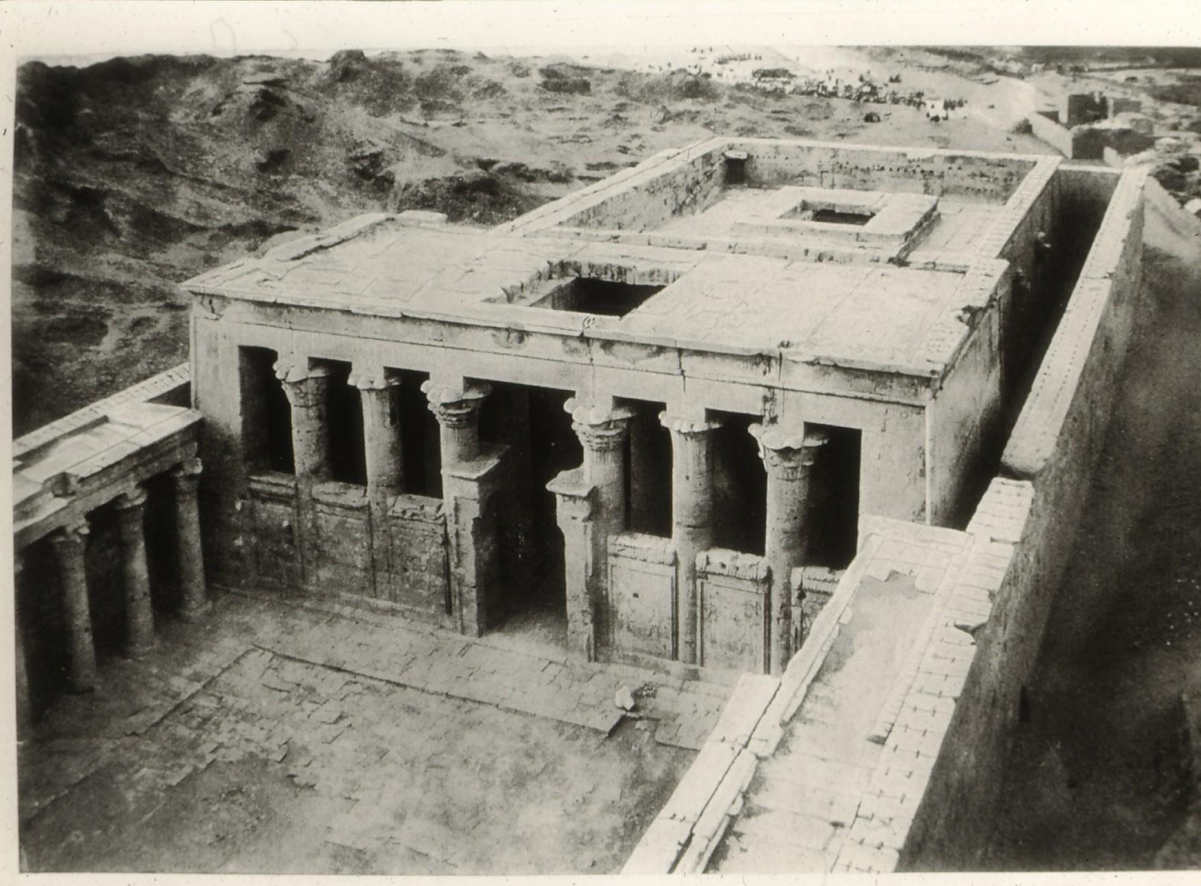

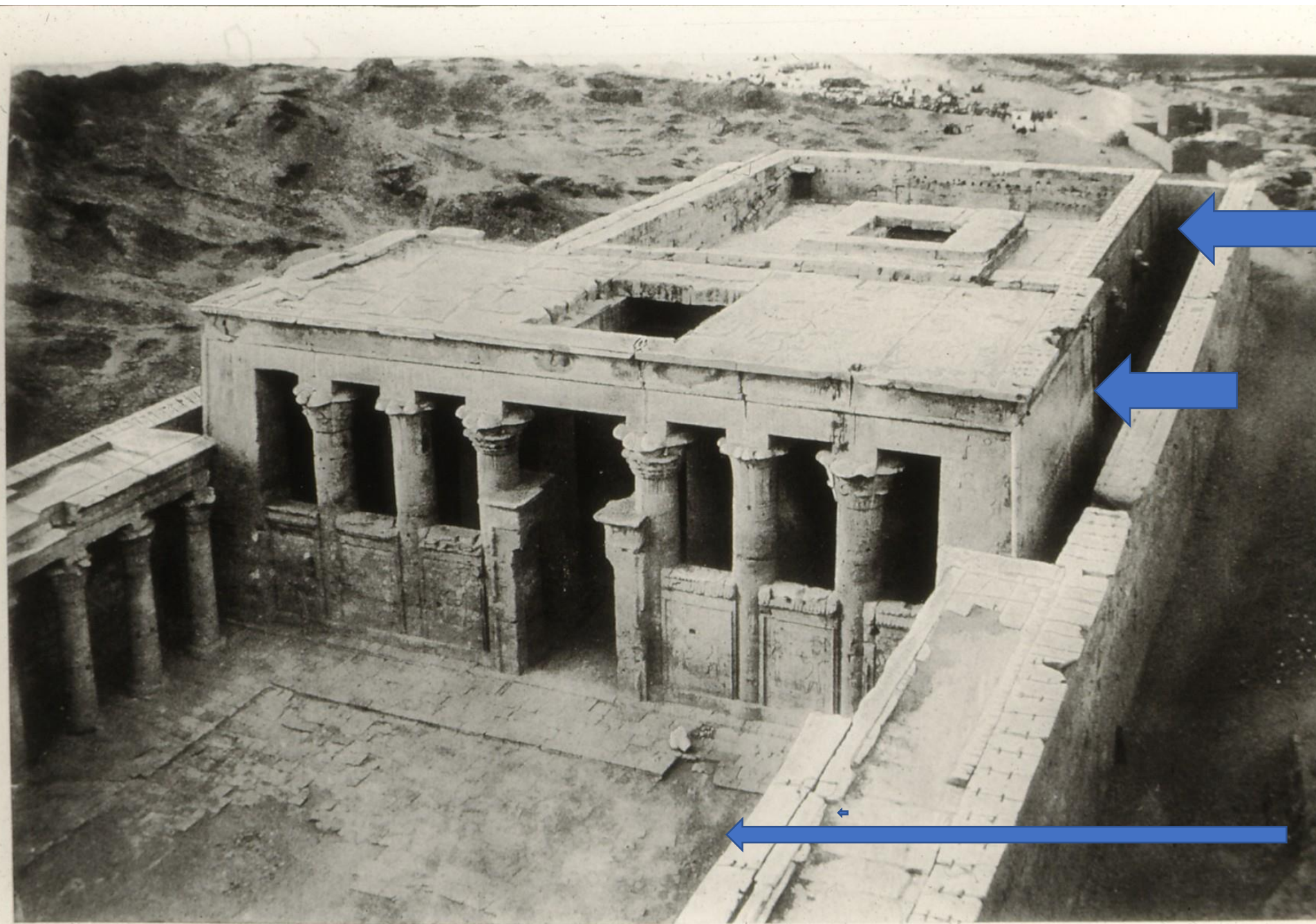
PÜLOON

PORTAAL

PERISTÜÜLÕU (sammasso)

SEKOS

HÜPOSTÜÜL

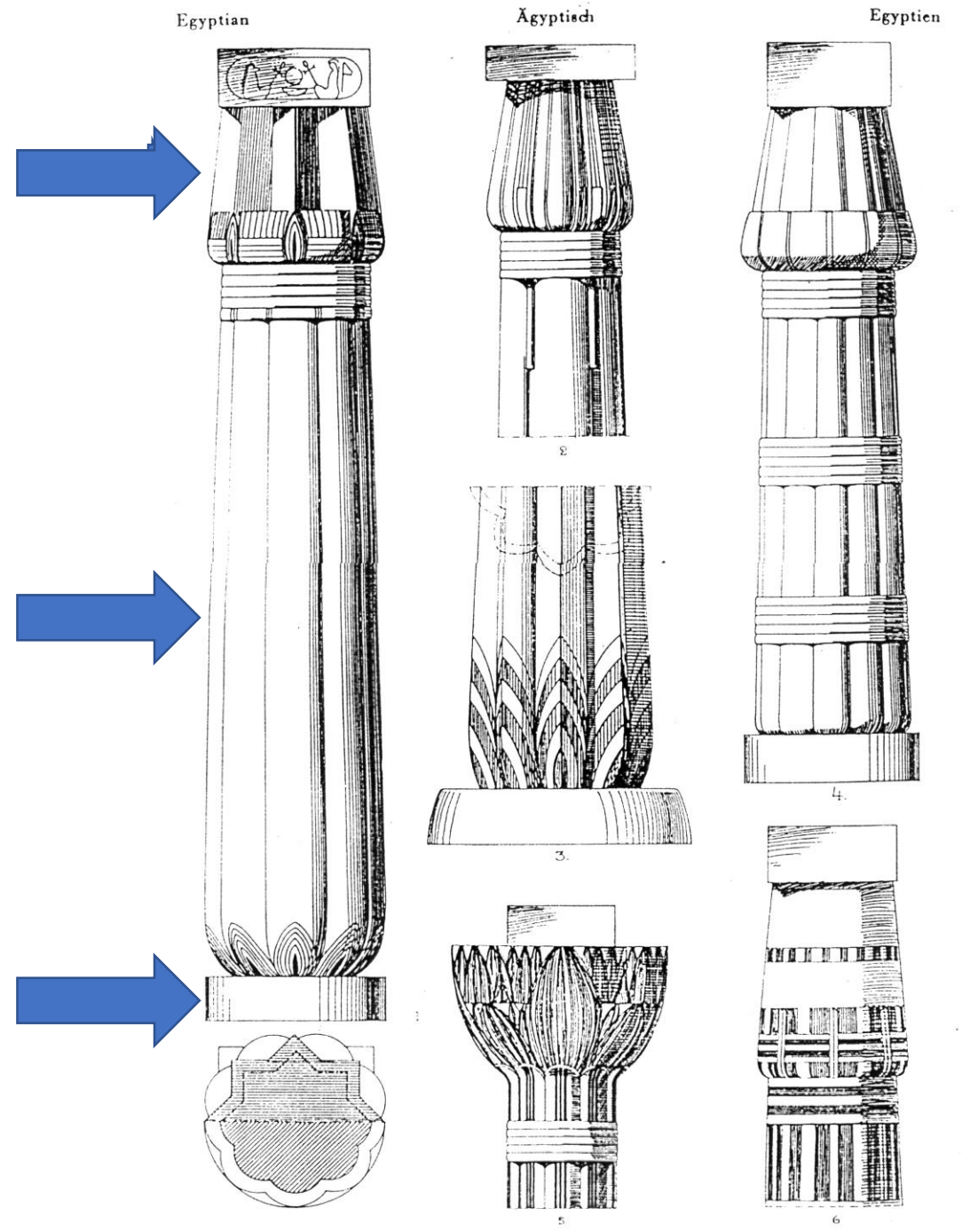
PERISTÜÜLÕU

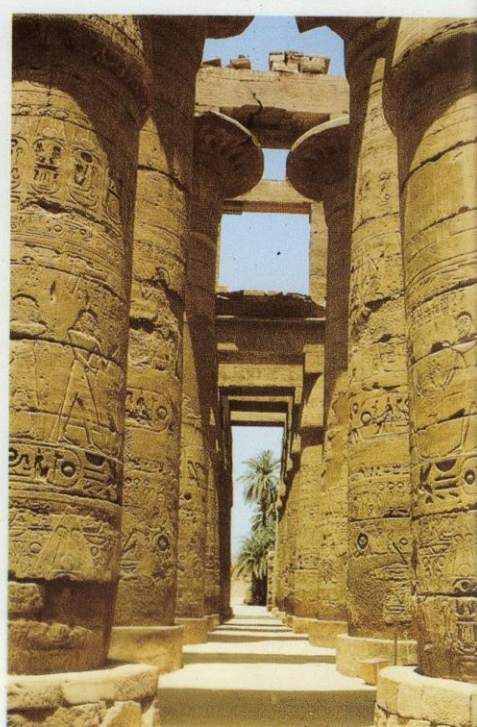
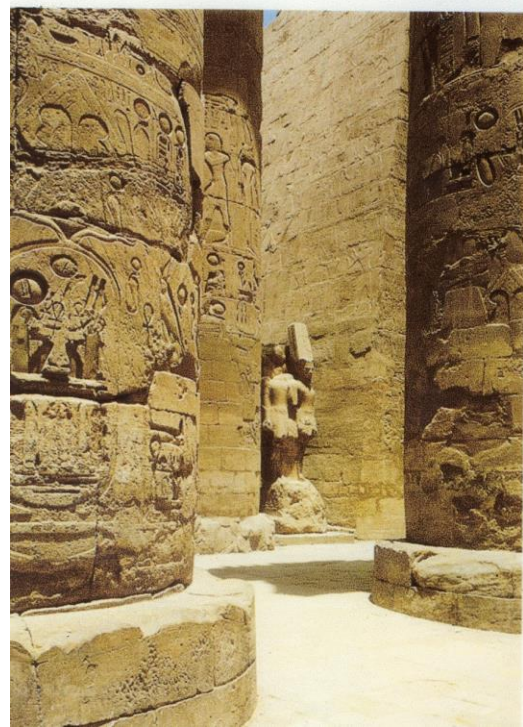
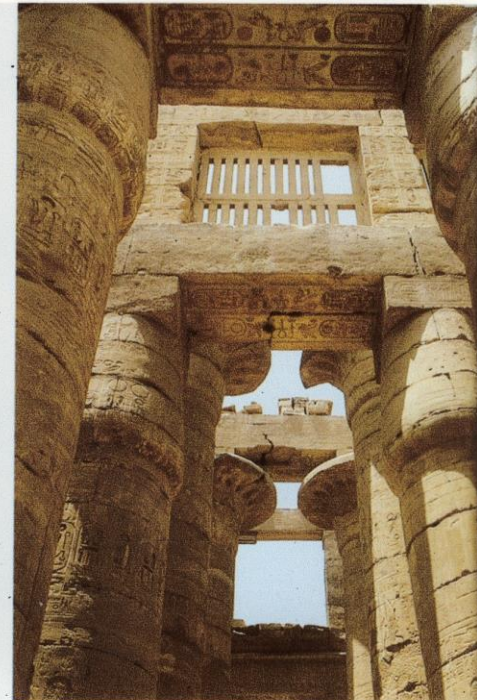
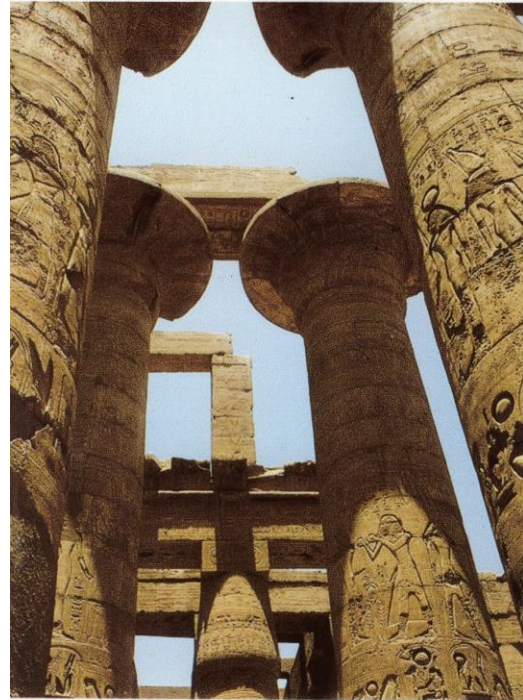

KAPITEEL

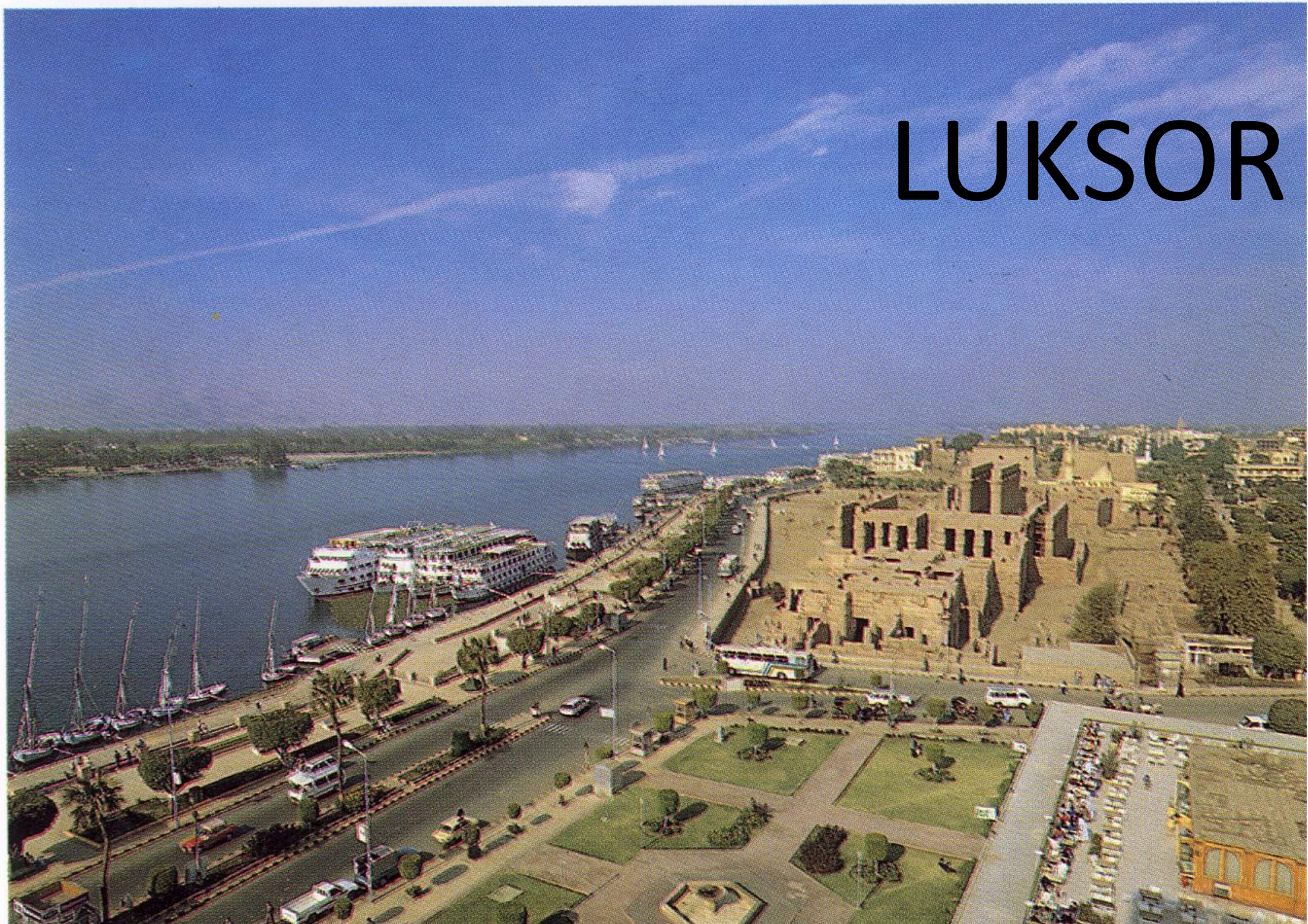
TÜVES

BAAS

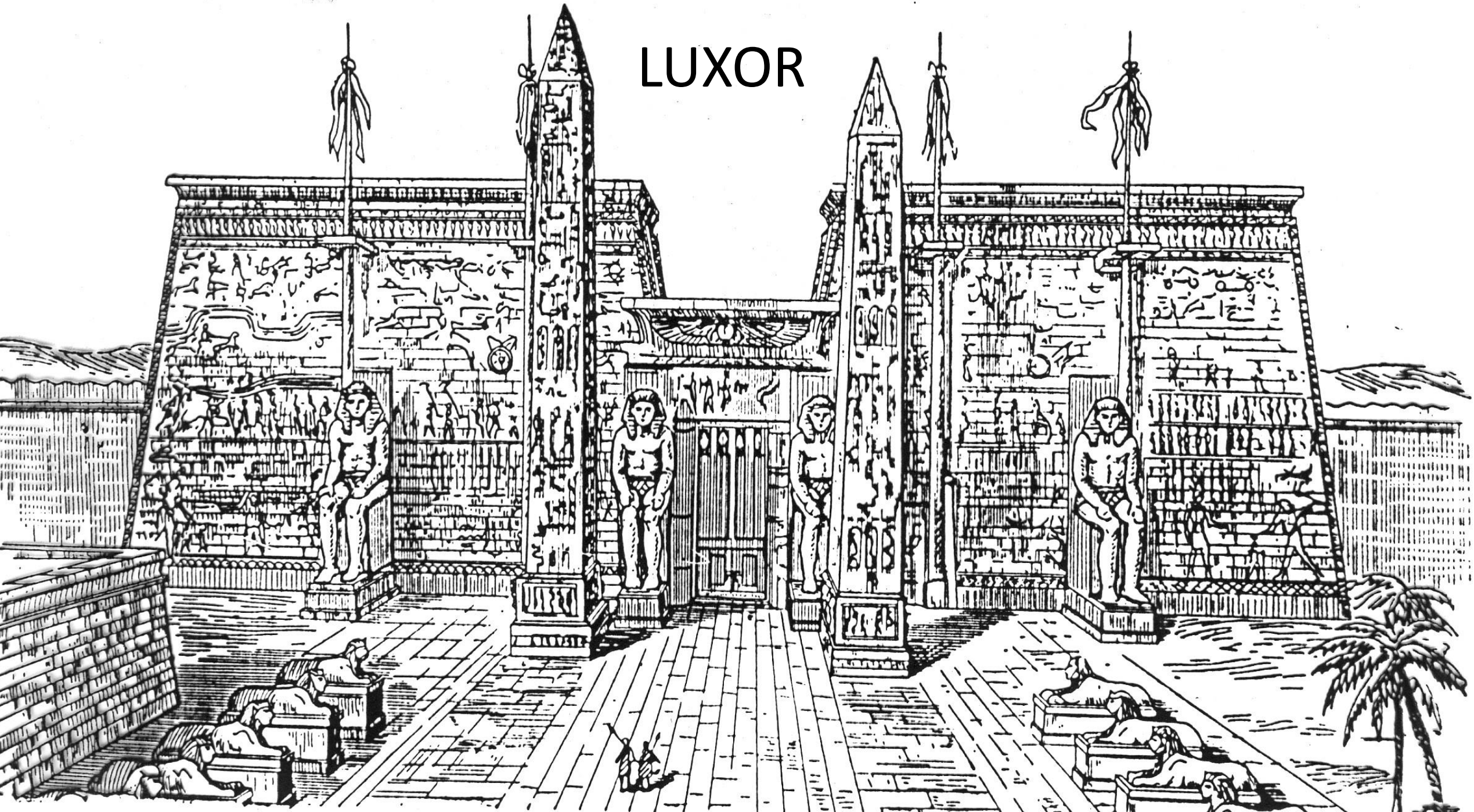

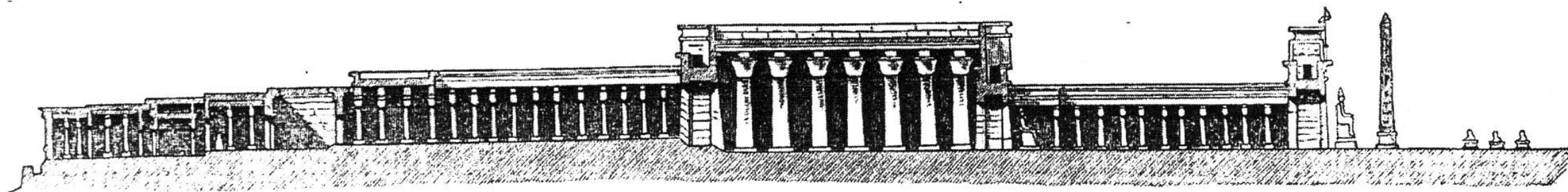

LUKSOR

LUXOR

Luksori tempel Karnakis, lõige

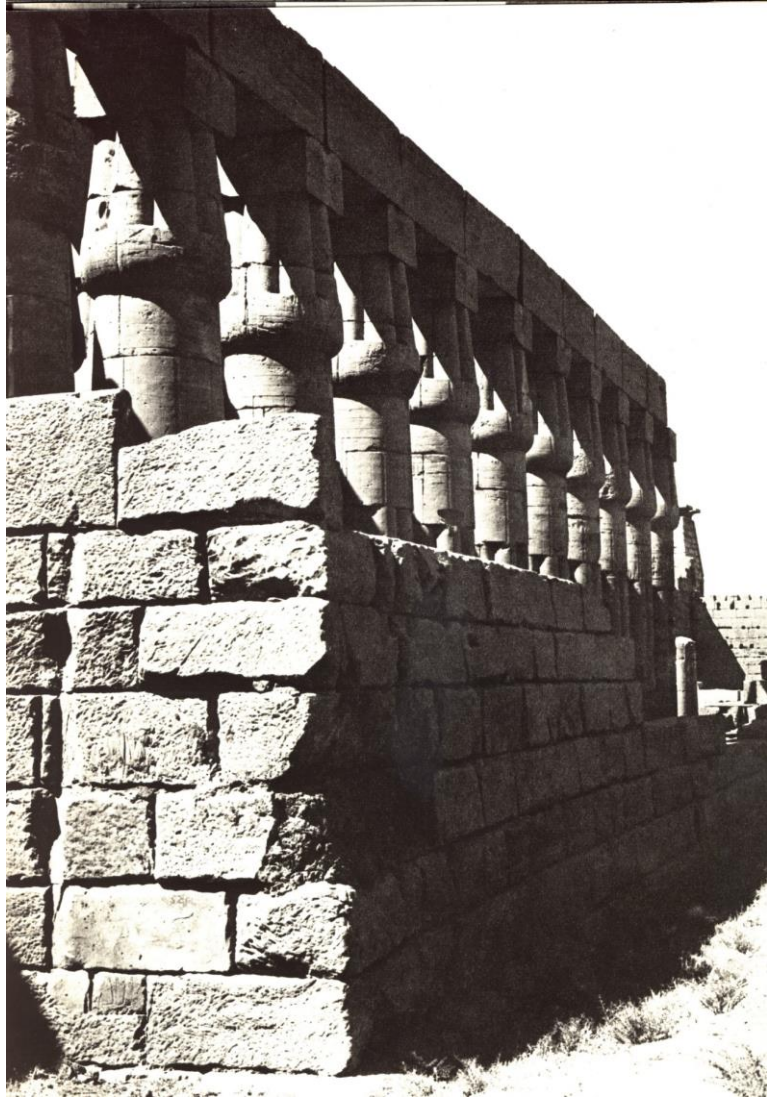
LUXOR

RAMSESE ƆU LUXORIS

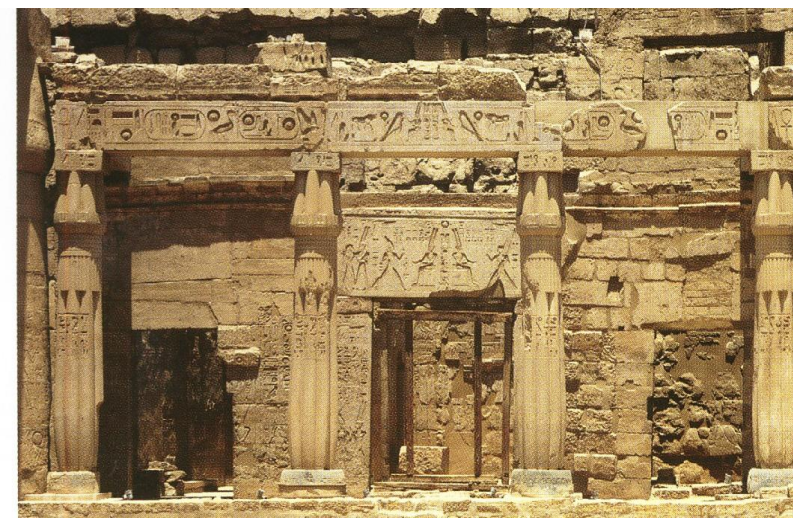

LUXOR

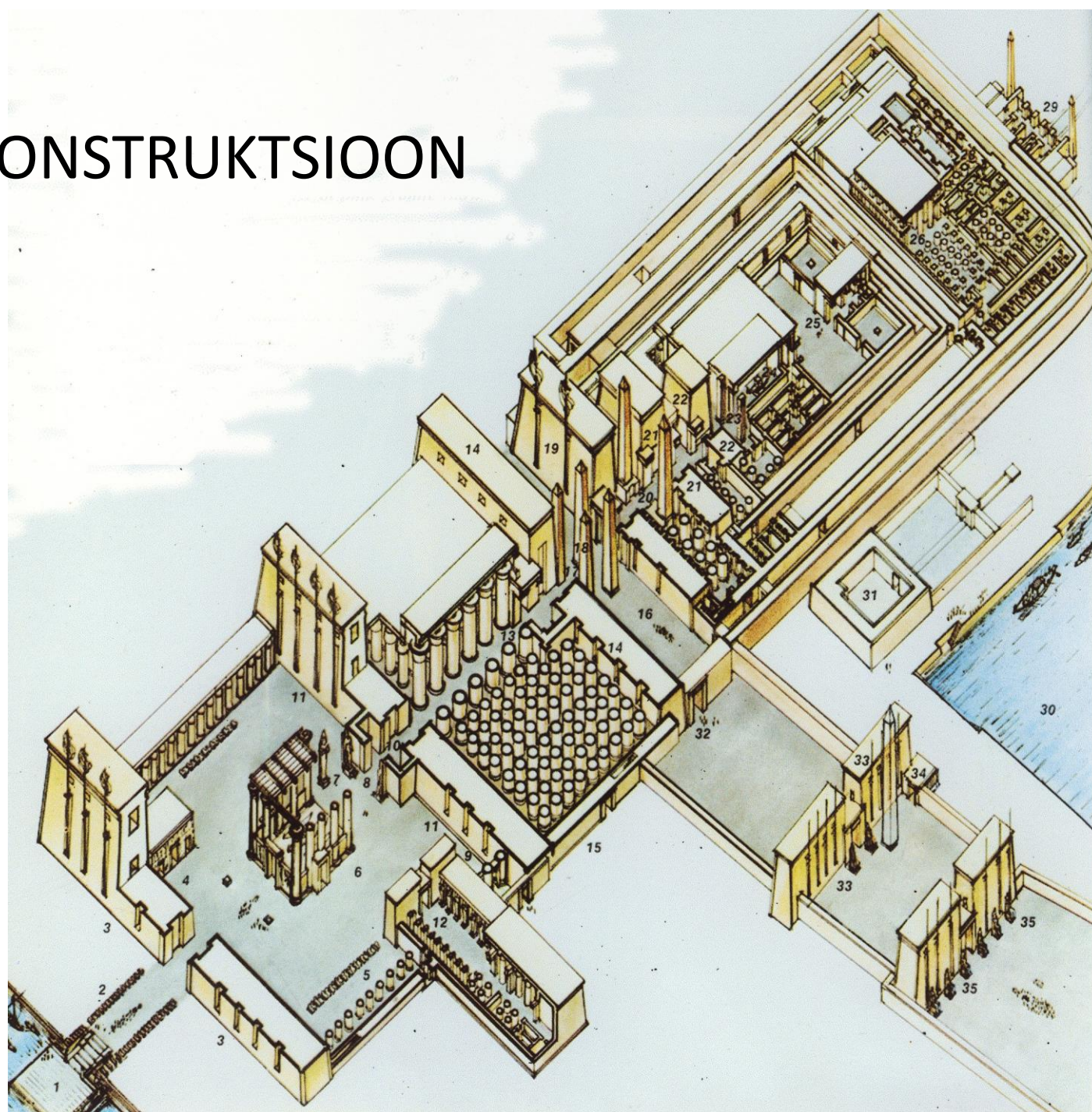

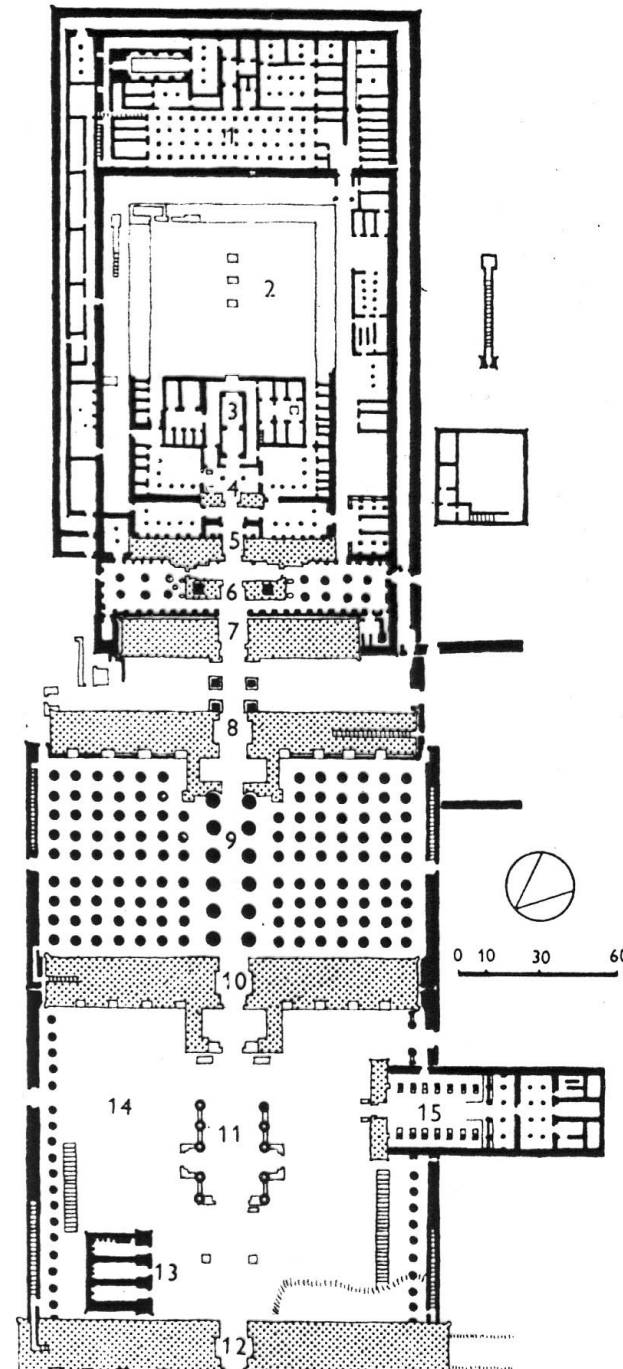

LUXOR

KARNAKI REKONSTRUKTSIOON

KARNAKI PLAAN

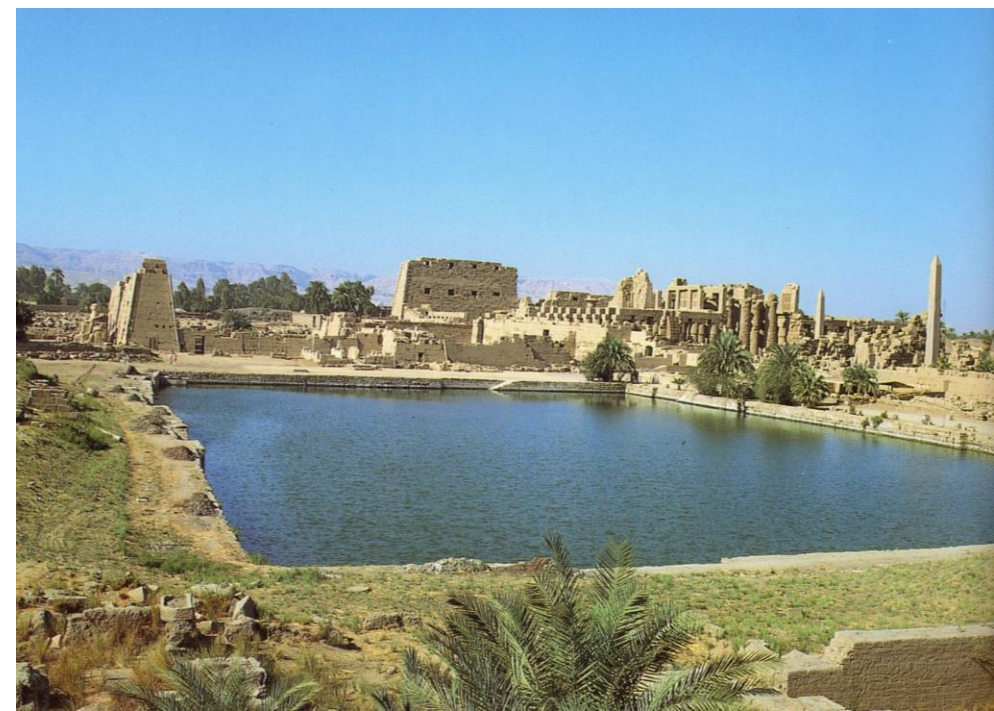
64 Amon-Tempel-Komplex in Karnak
(12. Dynastie bis zum Zeitalter
der Ptolemäer)

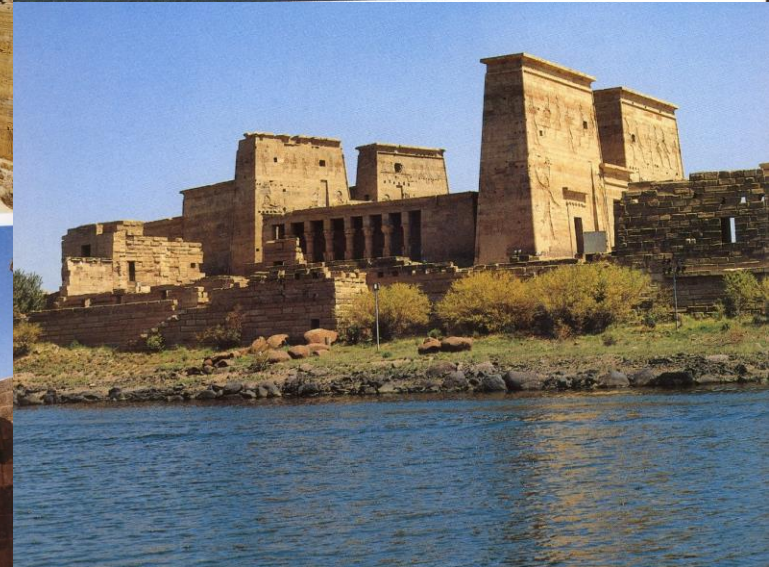
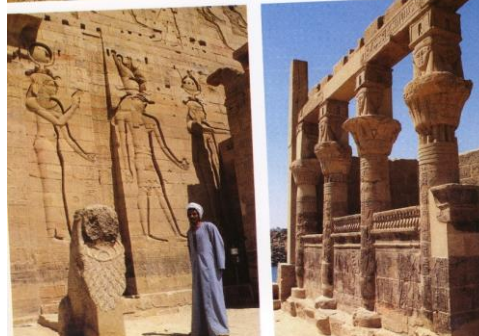
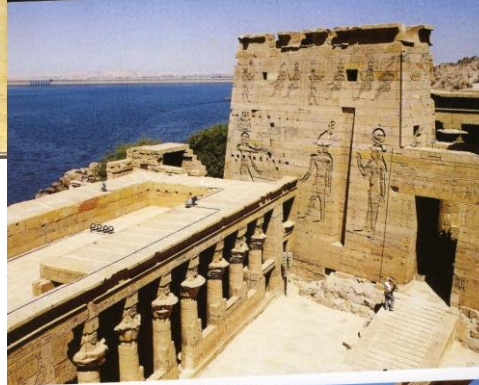
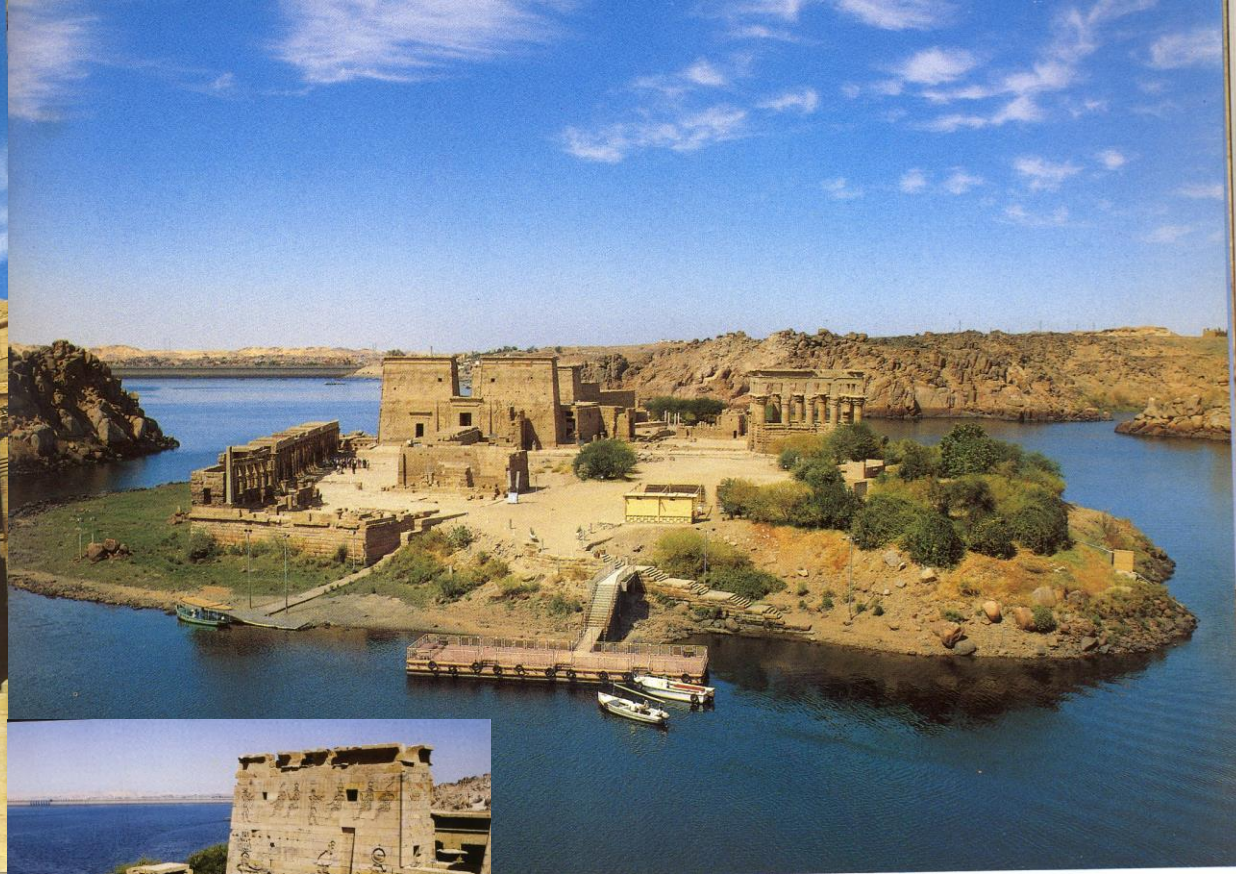
Lageplan:

- 1 — Festtempel Thotmes' III.;
- 2 — Ort der Tempel des Mittleren Reiches;
- 3 — Heiligtum;
- 4 — Pylon Thotmes' III.;
- 5 — Pylon Thotmes' I.;
- 6 — Obelisk der Hatschepsut;
- 7 — Pylon Thotmes' I.;
- 8 — Pylon Amenhoteps III.;
- 9 — die große Säulenhalle;
- 10 — Pylon des Haremheb;
- 11 — Säulen von Taharka;
- 12 — Pylon aus dem Zeitalter der Ptolemäer;
- 13 — Tempel des Sethos;
- 14 — der große Hof;

KARNAK

PHILAE TEMPEL

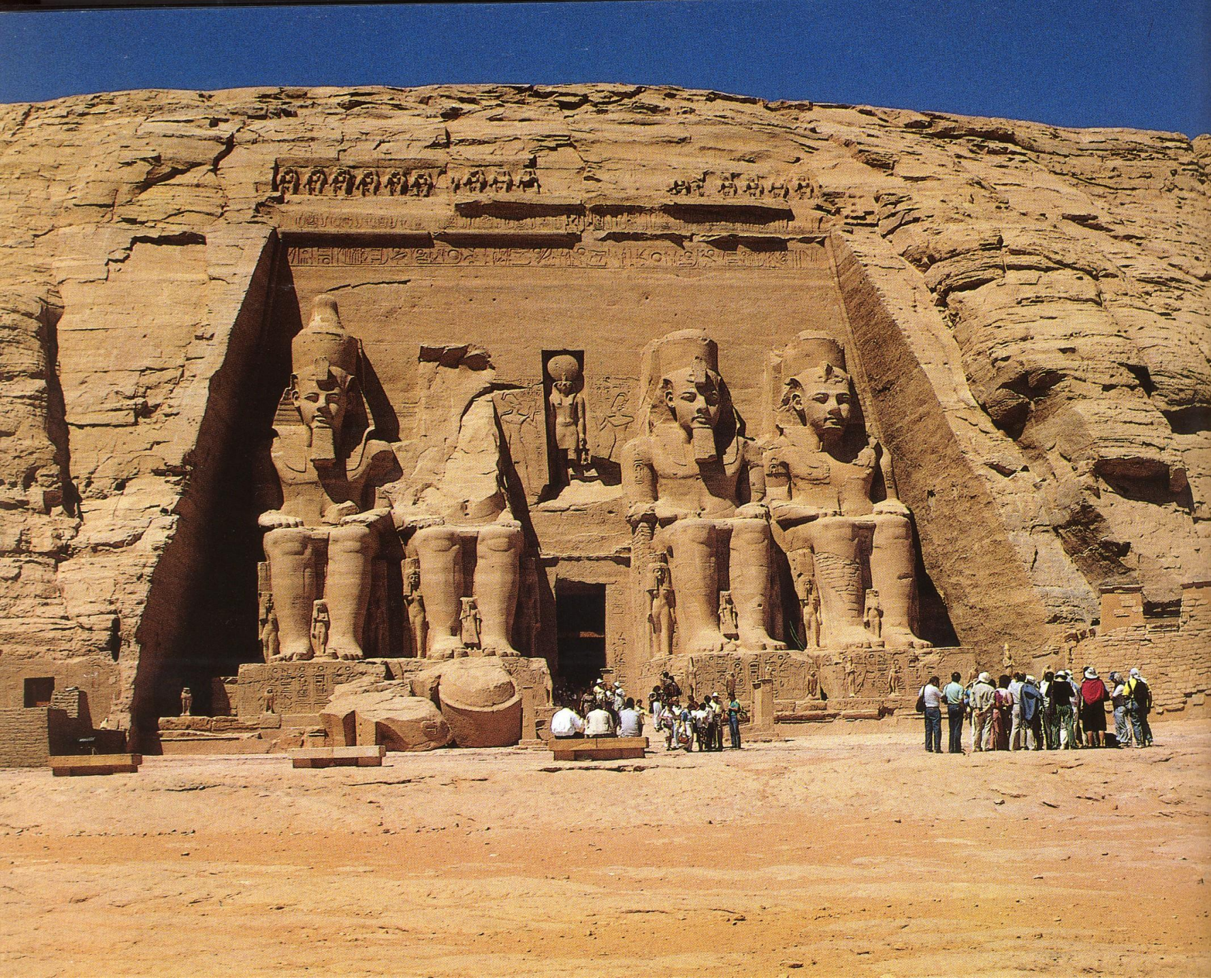
HATŠEPTSUTI
TEMPEL
DEIR-EL-BARIS

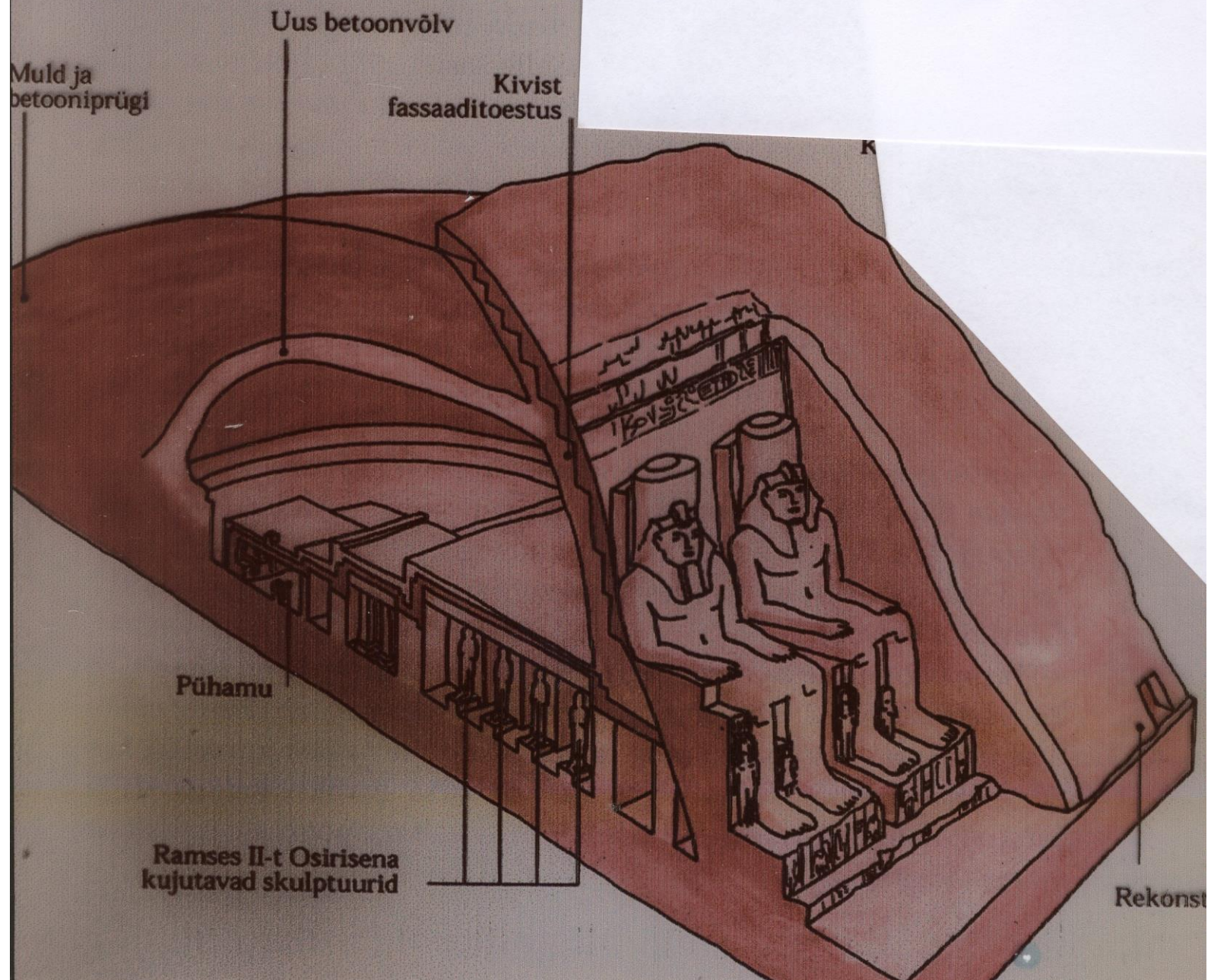
HATŠEPTSUTI
TEMPEL
DEIR-EL-BARIS

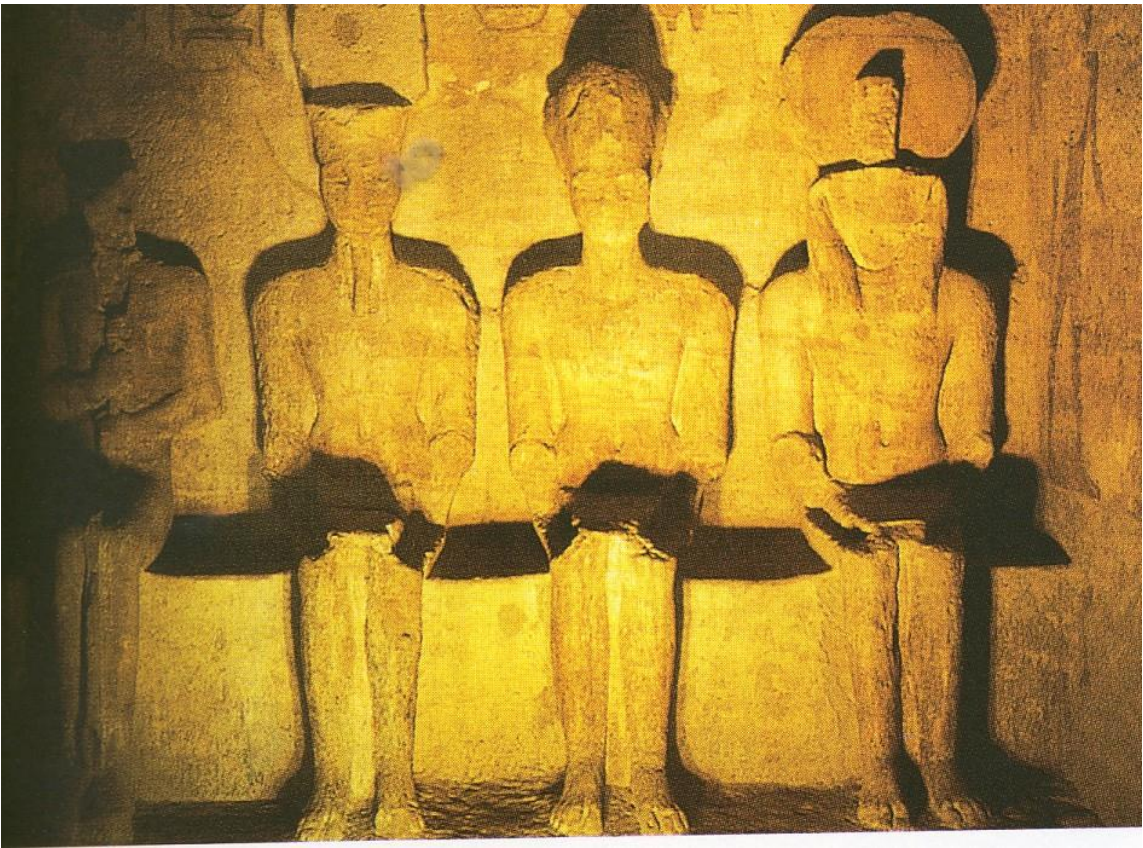

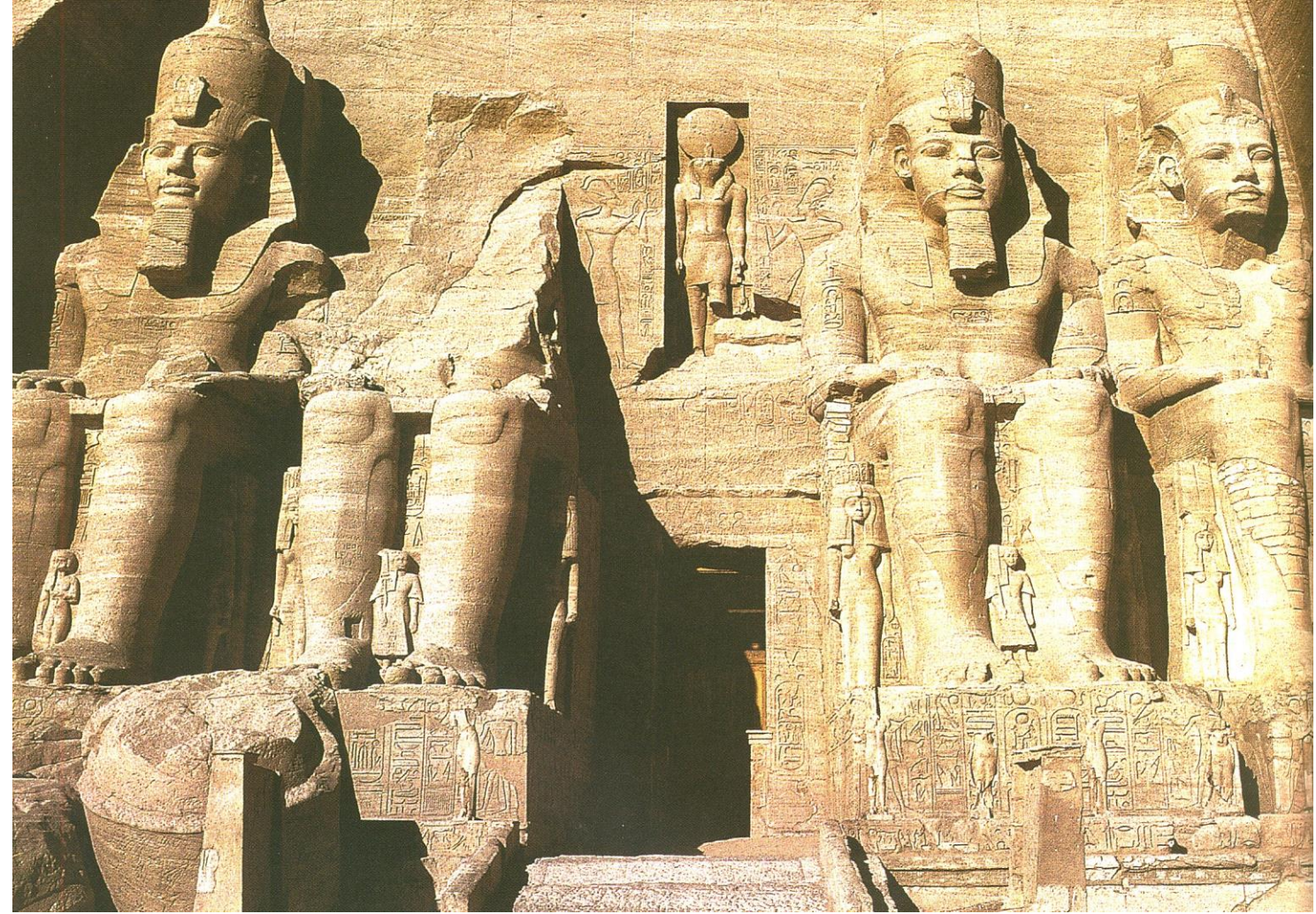
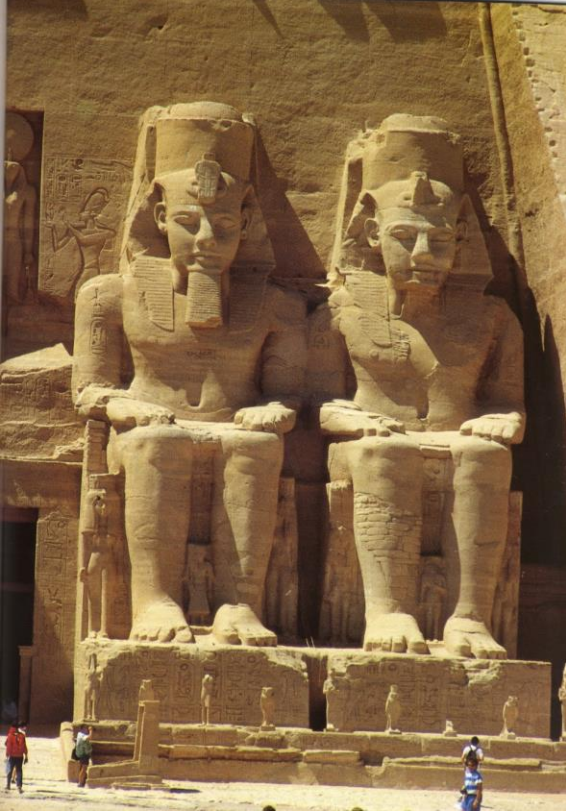
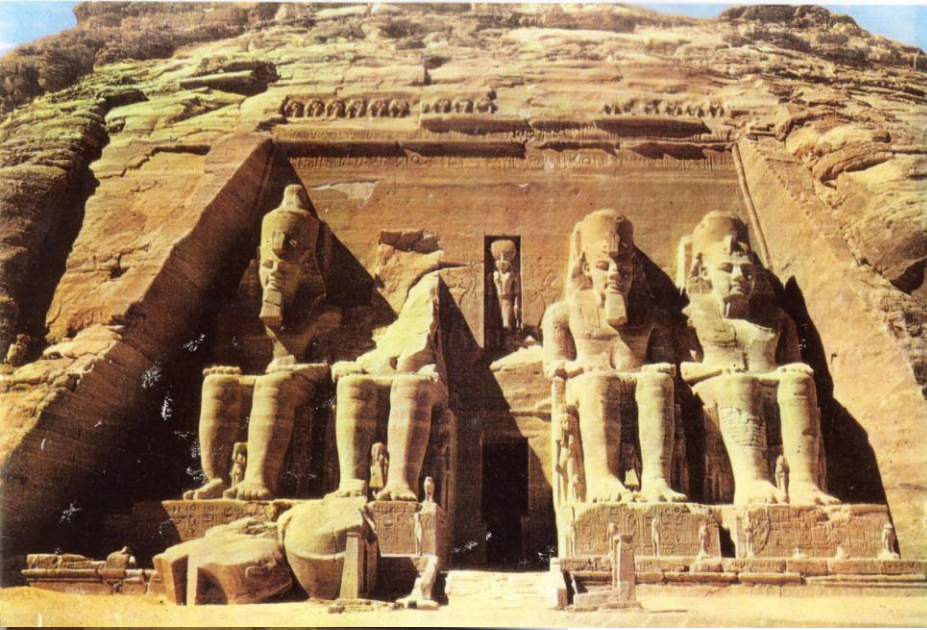

ABU SIMBEL

ABU SIMBEL VÄIKE TEMPEL

